

ΚΛΕΙΩ

Τόμος Γ'.
ΑΡΙΘΜ. 5 (53).

Συνδρομή, αρχομένη από 1. Ιανουαρίου και 1. Ιουλίου έκαστου έτους, εξαμήνος μόνον
και προπληρωσία: Πενταχού φράγκ. χρ. 10 ή μάκρ. 8.

ΕΤΟΣ Γ'.

τῆ 1/13. Μαρτίου 1887.

ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΕΓΓΕΛ.

Ἡ Ἑλλάς ἐνεκα τῶν ἀθανάτων μνημείων τῆς ὀρχαίου-
τητος φιλοξενεῖ ἕκαστοτε πολλοὺς ξένους εἴτε πρὸς ἐπιστη-
μονικὰς σπουδὰς τῶν ἀρχαιοτήτων ἐρχομένους εἴτε πρὸς
ἀπλὴν θέαν καὶ ἀπόλαυσιν αὐτῶν. Τίς τραφεὶς μὲ τὰ νά-
ματα τῆς ἀρχαίας παιδείας καὶ πατῶν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς
Ἑλλάδος ἐδάφους πρὸ τῶν ἀψύχων αὐτῆς ἐρειπίων δὲν με-
τεωρίσθη ὑπὸ τῆς φαντασίας εἰς ὕψη αἰθέρια καὶ δὲν μετε-
τέθη εἰς χρόνους ἀπωτάτους πλήρεις μεγαλοουργοῦ δυνά-
μεως; Τίνος αἱ παιδικαὶ τοῦ
σχολείου ἀναμνήσεις δὲν ἐξηγέρ-
θησαν καὶ δὲν ἐζωντάνευσαν ἐν
τῇ ἐστία τῆς τέχνης καὶ ἐπι-
στήμης καὶ τίς ἐκεῖ δὲν κατε-
νόησε κάλλιον ἢ πρὸ τῆς διδα-
σκαλικῆς ἔδρας ἐκ τῶν ἀγράφων
τὰ γραπτὰ μνημεῖα καὶ τὰνά-
καλιν;

Καὶ γράφονται καθ' ἑκά-
στην περὶ τῶν μνημείων τούτων
πρὸς τοὺς ὑπάρχουσι μυρίοις ἀρί-
στοις συγγραμμάσιν καὶ ἕτερα.
Διὸ περὶ μὲν τῶν ἀρχαιοτήτων
τῆς Ἑλλάδος γνωρίζουσιν οἱ πλεί-
στοι ἐν πάσῃ γωνίᾳ τῆς γῆς τὰ
οὐσιωδέστατα, περὶ δὲ τῶν νέων
τῆς χώρας κατοίκων, τῶν ἐπι-
φύχων τούτων οὕτως εἰπεῖν μνη-
μείων, τῶν ὑποστάντων τὰς αὐ-
τὰς καὶ χεῖρονας περιπετείας,
γνωρίζουσι καὶ αὐτοὶ οἱ λόγιοι τῆς
ἐσπερίας ἤττον ἢ περὶ Ἀφρικῆς.
Μόλις κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς
παλιγγενεσίας ἀγῶνα αὐτῶν
ΚΛΕΙΩ. ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΕΓΓΕΛ.

Ἐκ βερολιναίας φωτογραφίας.

προσείλκυσαν οἱ Ἕλληνες τὰ βλέμματα τῶν λοιπῶν Εὐρω-
παίων καὶ τότε ἀνέλαμψεν ὁ φιλελληνισμὸς ἐκεῖνος, τότε
ἐξηγέρθη πῶς τὸ διαφέρον τῆς Δύσεως καὶ ἀνεπερώθησαν
αἱ ἐλπίδες τῶν τότε ὅτι σὺν τῇ ἀναγεννήσει τοῦ ἑλληνικοῦ
ἔθνους θάνεγεννάτο τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα· ἀλλ' αἱ παράλογοι
αὐταὶ ἐλπίδες ἐπόμενον ἦτο νὰ διαψευσθῶσι ταχέως, διότι
ἐκ τῆς τέφρας καὶ τῶν ἐρειπίων καὶ ἐκ τοῦ σκότους τῆς
δουλείας δὲν δύναται ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ νὰ παραχθῆ ὅ,τι

ἐκατονταετηρίδες ὄλαι δημιουρ-
γοῦσιν. Αἱ λέξεις φιλέλλην καὶ
φιλελληνισμὸς αἱ τόσῃν αἴγλην
καὶ σημασίαν περικλείουσαι κα-
τήνησαν τανῦν λέξεις κεναί, ὡς
τόσαι ὅμοιαι αὐταῖς. Ἐδῶ δὲ
κ' ἐκεῖ ὑποφώσκει ἀκτίς τις φω-
τεινῆ ἀγνοῦ φιλελληνισμοῦ ὡς
ἐνθάρρυνσις εἰς τὸν νέον βίον
τῆς Ἑλλάδος, ἢς τὰς ἀξιοθαυ-
μάστους προόδους δὲν δύναται
τις νὰ παραγνώρισῃ.

Ὀλίγοι ἐστρεφέν τὴν προσ-
οχὴν τῶν καὶ ἐπὶ τῶν νέων ἀν-
θρώπων τῆς κλασικῆς χώρας.
Ἄλλ' εἴτε ἐκ κακοβουλίας καὶ
προκαταλήψεως εἴτε ἐξ ἀγνοίας
τῆς γλώσσης τοῦ τόπου ἢ ἀνευ
δυσχερῆς ἀποβαίνει ἡ κρίσις περὶ
λαοῦ τινος, καὶ διότι δὲν εἰσ-
έδυσαν εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῆς χώ-
ρας, ὅπως ἐλθῶσιν εἰς συνάφειαν
μὲ τὸν κύριον πυρῆνα τοῦ ἑλλη-
νικοῦ λαοῦ, τὸν ἀγροδίαιτον, πα-
ρεπλανήθησαν εἰς παραγνώρισιν

τοῦ ἀληθοῦς χαρακτήρος αὐτοῦ καταντήσαντες εἰς κρίσεις ἐπιπολαίους καὶ ἐσφαλμένας. Τινὲς ὅμως, καὶ παρήγορον ὅτι εἶνε οἱ κράτιστοι, ἀληθεῖς λάτραι τῆς ἐπιστήμης καὶ γνώσται ὀλοκλήρου τοῦ ἐλληνισμοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν νεωτάτων ἔγραψαν περὶ τῆς νέας Ἑλλάδος μετ' ἀμεροληφίας καὶ ἀληθείας ἐπιστημονικῆς. Πάντες δ' οὗτοι συναντῶνται ἐν τοῖς κυριωτάτοις σημείοις τῶν κρίσεων αὐτῶν εὐελπιστοῦντες τὰ βέλτεστα περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ὡς οὐχὶ ἀναξίου τῶν προγόνων αὐτοῦ καὶ ἔχοντος περισσοτέρας ἀρετᾶς ἢ κακίας, καὶ μάλιστα ἀρετᾶς μὴ ἀπαντώσας παρ' ἄλλοις τῆς Εὐρώπης λαοῖς.

Μεταξὺ τῶν τελευταίων ἀναμφισβητήτως διαπρεπεστάτην θέσιν κατέχει ὁ Γερμανὸς Ἐδουάρδος Ἐγγελ, οὗ τὴν εἰκόνα μετὰ βραχυτάτης σκιαγραφίας παρέχουσαν σήμερον τῷ ἐλληνικῷ καιῶν. Ἐγεννήθη τῇ 12. Νοεμβρίου 1851 ἐν Στόλπῃ τῆς Πομερανίας, ἐνθα καὶ ἀπεπεράτωσε τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς τῷ 1870. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συνέπιπτεν ὁ μετὰ τὴν Γαλλίας καὶ Γερμανίας πόλεμος. Ὁ ἐνθουσιώδης νέος διαπλεγόμενος ὑπὸ ἀκρατήτου πρὸς τὴν πατρίδα ἐνθουσιασμοῦ προσῆλθεν αὐθιγῶς εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, ἐν αἷς δὲν ἐγένετο δεκτὸς ἕνεκα ἀμβλυωπίας. Ἀπὸ τοῦ 1870—74 ἐσπούδασεν ἐν τῷ ἐν Βερολίνῳ πανεπιστημίῳ ἀρχαίας γλώσσας, στανκριτικῆν καὶ νεωτέρας γλώσσας· κατὰ δὲ τὸ 1875 ὑπόστās τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας. Κεκτημένος ὁ Ἐγγελ δαφιλῆ παιδείαν καὶ ἔχων τὴν ἰδιοφυίαν τοῦ συγγραφεῖς ἐπεδόθη εἰς τὴν συγγραφικὴν. Προϊόντα τοῦ αὐστηροῦ, ἐπιστημονικοῦ καὶ γλαφυροῦ αὐτοῦ καλὰμου εἶνε „Ἱστορία τῆς γαλλικῆς φιλολογίας“ — „Ἱστορία τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας“ — „Ψυχολογία τῆς γαλλικῆς φιλολογίας“ — „Αὐτοβιογραφία τοῦ λόρδου Βύρωνος“ κ. ἄλ., ἅτινα μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρός. Ἀγοράσας τὰ „Ἀπομνημονεύματα τοῦ Ἐρρίκου Χάινε“ ἐξέδωκεν αὐτὰ τὸ πρῶτον τῷ 1884. Ἐπι δὲ τῆς ἀκμῆς τοῦ περιοδικοῦ „Magazin für die Litteratur des In- und Auslandes“ ἦτο διευθυντὴς αὐτοῦ. Τανῦν διατελεῖ ὁ Ἐγγελ εἰς τῶν ἀξίων προϊσταμένων τοῦ γραφείου τοῦ γερμανικοῦ κοινοβουλίου, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὁποίου εὐρίσκειται ἀπὸ 16 ἐτῶν. Περιηγηθεὶς πᾶσαν σχεδὸν τὴν Εὐρώπην ἐγνώρισεν ἐκ τοῦ σύγγυρος τοῦς διαφόρους αὐτῆς λαοῦς, τελευταῖον δὲ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔαρ ἐπεχείρησε τὴν περιήγησιν εἰς Ἑλλάδα, ἧτις ἀπὸ τοῦδε ἔσται ὁ σταθερὸς τὸν περιηγητικὸς σκοπὸς, σκοπῶν νὰ σπουδᾶσιν τὸν ἐλληνικὸν λαὸν καὶ γνωρίσῃ αὐτὸν καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπὸ τὴν ἀληθῆ του ὄψιν. Πρὸς τοῦτο ἦτο καταλληλότατος οὐχὶ μόνον διὰ τὴν πολυμαθίαν του καὶ τὴν γνώσιν τῆς ἱστορίας τοῦ ἐλληνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συγγραφικὴν του δύναμιν καὶ χάριν, τὴν ἀμεροληφίαν, τὴν θερμὴν πρὸς τὸ ἀντικείμενόν του ἀγάπην καὶ παρρησίαν πρὸς πᾶν καλόν, χρηστὸν καὶ γνήσιον ἐν τῇ φύσει τῆς χώρας καὶ τοῦ λαοῦ,

διότι εἶνε ἀπηλλαγμένος πάσης προκαταλήψεως, συνηθειῶν, ἀναγκῶν καὶ ἀπαιτήσεων τοῦ νεωτέρου πεπολιτισμένου ἀνθρώπου, εἰς ἃς δὲν δύναται νὰνταποκριθῆ ὅλως χώρα, ἧτις μέχρι τοῦδε δι' ἑαυτὴν καὶ μόνην εἶνε. Διὰ τοιαύτην περιήγησιν προπαρεσκευάσθη ἐπὶ ἔτος καὶ ἔμαθεν ἐπαρκῶς τὴν νέαν ἐλληνικὴν γλῶσσαν, ἐφ' ᾧ πλεονεκτῆματι ὀλίγοι τῶν περιηγητῶν τῆς Ἑλλάδος δύνανται νὰ καυχῶνται. Τὸ δὲ παρατηρητικὸν καὶ ὑγιὲς κρίσις ἐβοήθησαν νὰντιληφθῆ τῶν ἐν Ἑλλάδι ταχέως. Τὰ δ' εὐγενῆ καὶ εἰλικρινῆ ὑπὲρ τῆς χώρας ταύτης αἰσθημάτων του διετύπωσε καὶ διὰ στόματος καὶ διετράνωσε διὰ τοῦ γερμανικοῦ τύπου δημοσιεύσας σειρὰν ἀρθρῶν, ἅτινα ἀναδημοσιευθέντα καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις ἐξήγειραν μέγα διαφέρον. Ταῦτα ἦσαν ὁ πρόδρομος πλήρους περὶ Ἑλλάδος ἔργου, ἐσχάτως ἐκδοθέντος ὑπὸ τὸν τίτλον „Ἑλληνικαὶ ἑαριναὶ ἡμέραι“, ἐν ᾧ οὐ μόνον ὁ ἐλληνικὸς λαὸς ἀπεικονίζεται πιστότατα, ἀλλὰ καὶ καταπολεμεῖται μετὰ βαθείας κρίσεως πᾶσα πεπλανημένη καὶ κακόβουλος κατὰ τῆς Ἑλλάδος γνώμη. Σπανίως αἱ ἀρεταί, τὰ χρηστὰ καὶ ἀθικτὰ ἦθη τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, αἱ φυσικαὶ καλλοναί, τὰ ἀρχαῖα κειμήλια καὶ τὰ εἰρήσια, αἱ ἐλπίδες καὶ οἱ πόθοι τῆς χώρας περιεγράφησαν ἐν γλώσσῃ φυσικωτέρᾳ καὶ ἀνεπιτηδεύτῳ βεσούῃ ὑπὸ τὸσον πολυμαθοῦς καὶ ἀμεροληπτοῦ περιηγητοῦ, ὅσον ὑπὸ τοῦ Ἐδουάρδου Ἐγγελ. Ἄπας ὁ γερμανικὸς τύπος καὶ αὐτὸς ὁ ἄλλοδαπὸς ἐξήντησε τοὺς ἐπαίνους αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ ἔργου τούτου ὡς καταλείποντος ἐποχὴν ἐν τῇ γραμματεῖᾳ τῶν περιηγήσεων. Διεξοδικὸν περὶ τούτου λόγον, μὴ ἐπιτρέποντος τοῦ χώρου, δὲν δυνάμεθα νὰ ποιήσωμεν οὐδέ τινα τῶν ὠραίων αὐτοῦ μερῶν νὰ παρενείρωμεν καὶ ἐξάρωμεν, διότι θὰ μετετυπώμεν οὕτω ὀλόκληρον τὸ σύγγραμμα, οὗ μετάφρασις βραχὺ μετὰ τὴν ἐκδοσὴν του ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ ὀλλανδικῇ καὶ ἀγγλικῇ γλώσσῃ, ἐν δὲ τῇ γαλλικῇ περατοῦται ἐντὸς ὀλίγου.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἐπηκολούθησεν ἕτερα περισπούδαστος συγγραφεὶς „περὶ τῆς προφορᾶς τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας“, ἧς ἀποδοτικὸς μόνον ἦφατο ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς ἑαριναῖς ἡμέραις. Διὰ ταύτης ἀντεπεξέρχεται ἐρρωμένως κατὰ τῆς ἐπινοηθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐράσμου προφορᾶς τῆς ἐπικρατούσης ἐτι καὶ νῦν ἐν ταῖς σχολαῖσι τῆς ἀρκτῶς καὶ ἐσπερίας Εὐρώπης καὶ καταδεικνύει ταύτην δι' ἐμβριθεῦς κρίσεως καὶ ἀκαταμαχητῶν ἐπιχειρημάτων αὐθαίρετον, ἐσφαλμένην καὶ γελοῖαν ὑπερμαχῶν μετὰ σθένους τῆς νέας ἐλληνικῆς ὡς τῆς μόνης ἱστορικῆς ἀληθοῦς.

Ἡ Ἑλλάς, ἡ ζωσα, ἔσται, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐρρήθη, μία τῶν κυριωτάτων ἀσχολιῶν τοῦ διαπρεποῦς τούτου συγγραφεῖς. Οὕτω δὲ, ἂν καὶ πρὸς τοῦτο ἀρκούσι μόναι αἱ „ἐλληνικαὶ ἑαριναὶ ἡμέραι“, συνδέει ὁ Ἐγγελ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς εὐγνωμοσύνης, ἧς ἡμεῖς ἐνταῦθα εἰμεθα ἀπλοῖ διερμηνεῖς.

—

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΡΥΘΗΜΑΤΟΣ.

(συνέχεια καὶ τέλος).

Διὰ τῶν προσηρημένων προσηπαθήσαμεν ἐν συνόψει νὰ ὑποδείξωμεν τὰς μεθόδους, ὑφ' ὧν βοηθούμενοι οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος φυσιολογοὶ ἐξετάζουσι καὶ ὀρίζουσι ἐπιστημονικῶς τὰς φυσιολογικὰς τῶν νεύρων καὶ μυῶν ἰδιότητας, ἀρκούμενοι δ' εἰς μόνας τὰς ὀλίγας ταύτας ὑπομνήσεις,

τρεπόμεθα ἤδη ἄλλην ὁδὸν καὶ ζητοῦμεν νὰ εὐρωμεν εἰς τίνας ἐπιδράσεις καὶ ἐπιρρέας ὑπόκεινται κατὰ τὸν καθημερινὸν βίον οἱ αὐτόματα μυῶνες καὶ ἰδία οἱ μυῶνες τῶν ἀγγείων. Ὡς τοιαύτας δ' εὐθὺς ἐξ ὀρχῆς πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν:

Α) τὰς ἐπιρρέας τῆς ἀτμοσφαιρας, τὰς ὁποίας, διαφόρους μόνον κατὰ βαθμὸν καὶ ἔντασιν, συνειθίζομεν χάριν τῶν αἰσθητικῶν νεύρων ἀντιθετικῶς νὰ ὀνομάζωμεν ψῦχος καὶ θερμότητα. Ἐν τῷ ψύχει γίνεται τὸ ἡμέτερον δέρμα ὄχρον καὶ μετὰ πάροδον ἰκανοῦ χρόνου μάλιστα κυανοῦν, καὶ τοῦτο συνεπεία τῆς ἐν ταῖς φλεβῖν ἐπισωρεύσεως τοῦ αἵματος. Συχνάκις δὲ ἕνεκα τῆς συστολῆς τῶν δερματικῶν μυῶνων φρίσσει συγχρόνως τὸ δέρμα καὶ ἀνορθοῦνται αἱ τρίχες του. Τὸ ἐναντίον συμβαίνει, ὡς εἶνε γνωστὸν, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θερμότητος.

Β) Τῇ μεσολαβήσει τοῦ ἐγκεφάλου, τοῦ κέντρου τούτου τοῦ νευρικοῦ συστήματος, εἰς τὸ ὅποιον καταλήγουσι τὰ αἰσθητικὰ καὶ θθεν πηγάζουσι τὰ κινητήρια νεῦρα, μεταδίδονται δι' ὁδῶν, τὰς ὁποίας ἀκόμη δὲν ἐκατορθώσαμεν νὰ εὐρωμεν, αἱ παθήσεις τῶν αἰσθητικῶν ἐπὶ τὸ κινητήρια νεῦρα. Τὸ δὲ ἀποτέλεσμα εἶνε διπλοῦν, αὐξάνεται δηλαδὴ ἢ ἐλαττοῦται ἢ μετρία ἐκείνη κατάστασις τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν μυῶνων, τὴν ὁποίαν ὀνομάζομεν χαλάρωσιν. Τὰ δὲ αἰσθητικὰ νεῦρα οὐ μόνον τοὺς προαιρετικοὺς μυῶνας κινούσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς αὐτομάτους παρορμῶσιν εἰς συστολήν. Πᾶσαι αἱ κινήσεις τῶν ἐντέρων μας γίνονται δυνάμει τοῦ, σπανίως βέβαια εἰς γνώσιν ἡμῶν περιεχομένου, ἐρεθισμοῦ, ὃν ἐξασκεῖ τὸ περιεχόμενον τῶν ἐντέρων τούτων ἐπὶ τῶν αἰσθητικῶν νεύρων, τῶν ἐξαπλουμένων ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῶν ἐπιφανείας. Ὡς παράδειγμα δὲ τῆς μεταφορᾶς τοῦ ἐρεθισμοῦ ἀπὸ τῶν αἰσθανομένων εἰς τὰ κινούντα δερματικὰ νεῦρα ἀναφέρομεν τὸ ἐπὶ τῆς θηλῆς τοῦ γυναικείου μαστοῦ φαινόμενον. Κύκλωθεν ταύτης περιέχει τὸ δέρμα κυκλωτερεῖς μυϊκὰς ἴνας, αἵτινες συστέλλονται διογκοῦσι πρὸς τὰ ἔξω τὴν θηλήν, πρῆττουσι δὲ τοῦτο ὅσκις τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ σώματος ἐκτεθῆ εἰς τὸ ψῦχος, ἢ εἰς διαρκῆ συναπαφὴν πρὸς ζέον σῶμα. Μεταξὺ ὅμως τῶν αἰσθητικῶν νεύρων καὶ τῶν ἀγγειακῶν μυῶνων παρατηρεῖται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὸ ἀντιθέτον φαινόμενον, διότι ἐρεθιζόμενος π. χ. τῶν δερματικῶν νεύρων ἀντὶ νὰ συσταλῶσι διαστελλόνται εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὰ ἀγγεῖα. Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν γνωρίζει ὅτι, ἐὰν ἐγγίσωμεν τὸν βολβὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ μας διὰ τοῦ δακτύλου, ἢ ἐπιφάνεια αὐτοῦ καὶ τῶν βλεφάρων ἐρυθροῦται καὶ καλύπτεται ὑπὸ μικρῶν ἐρυθρῶν κλαδίσκων, οἵτινες τὸ πρότερον ἦσαν ἐντελῶς ἀόρατοι.

Γ) Αἱ ἐνέργειαι τῶν μυῶνων μας, τὰς ὁποίας τῇ μεσολαβήσει τοῦ ἐγκεφάλου προκαλοῦσι τὰ αἰσθητικὰ νεῦρα, δὲν ἀπέχουσι, παρὰ κατὰ ἐν μόνον βῆμα ἀπὸ τῶν λεγομένων ἐνεργειῶν τοῦ ἐγκεφάλου, τὰς ὁποίας ὀνομάζομεν ψυχικὰς. Ὡς ἄμεσον ὅμως οὐδεμίαν ἐνέργειαν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, διότι πᾶν ὅ,τι ἐνεργεῖ καὶ πράττει ἢ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ ἦνε ἄλλο, παρὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν παραστάσεων καὶ ἰδεῶν, αἵτινες πάλιν προῆλθον καὶ ἐγεννήθησαν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μας τῇ συνεργείᾳ τῶν αἰσθησεων. Τούτο εἶνε σαφὲς καὶ εὐνόητον ὅσον ἀφορᾷ πρὸς τοὺς μυῶνας, τοὺς ὁποίους ἐμάθομεν νὰ κυβερνώμεν κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμῶν θέλησιν· εἰς τόνος π. χ. ἢ μία λέξις, ἢ θέα τις ἐφελκυσσα τὴν προσοχὴν μας γεννᾷ σειρὰν ἰδεῶν, ἀπολήγουσαν εἰς σύμφωνον πρὸς αὐτὰς μύκην ἐνέργειαν, φαίνονται δὲ αἱ ἐκ ψυχικῶν ἀφορμῶν παραγόμεναι κινήσεις τῶν αὐτομάτων μυῶνων μυστηριώδεις ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς συμφωνίας ταύτης καὶ ἀλληλουχίας.

Καθ' ὃν δὲ τρόπον γίνονται, συμφωνοῦσι πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῶν προαιρετικῶν μυῶνων, διότι μία τις ἐπὶ τῶν αἰσθησεων ἐντύπωσις προκαλεῖ ἰδέας καὶ παραστάσεις, αὐταὶ

δὲ ὠθοῦσι τοὺς μυῶνας εἰς δράσιν. Ὅταν ὅμως καὶ οἱ εἰς τὴν θέλησιν μὴ ὑποκείμενοι μυῶνες πρόκηται νὰ τεθῶσι καὶ αὐτοὶ εἰς ἐνέργειαν, ἀνάγκη αἱ αἰσθητικαὶ ἐντυπώσεις καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν ἀπορρέουσαι παραστάσεις νὰ ἐνισχυθῶσιν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε τὸ σκέπτεσθαι νὰ προσλάβῃ χαρακτῆρα πάθους. Ἡ τοιαύτη τῶν μυῶνων συμπάθεια ἐξωτερικεύεται ὡς ἐπίτασις ἢ τῆς συσταλτότητος ἢ τῆς διασταλτότητος αὐτῶν. Ὑπάρχουσι πάθη, ὡς ὁ φόβος π. χ. καὶ ἡ φρίκη, ὧν αἱ ἐπὶ τοῦ σώματος ἐκφάνσεις ὀμοιάζουσι πρὸς τὰς ἐπενεργείας τοῦ ψύχους, ἀλλὰ δὲ, ὡς ἡ χαρὰ π. χ. καὶ ἡ ὀργή, ἐλαττονοῦσιν, ὅπως καὶ ἡ θερμότης, τὴν μύκην τῶν ἀγγείων δύναμιν.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω, νομιζόμεν παρέσχομεν ἐν σχέσει πρὸς τὰς σημερινὰς ἡμῶν γνώσεις ἀρκετὴν ἐξήγησιν περὶ τοῦ πῶς αἱ ψυχικαὶ συγκινήσεις ἐπιφέρουσι μεταβολὰς εἰς τὸ χρῶμα τοῦ δερματος ἡμῶν. Ἦδη δὲ μεταβαίνομεν εἰς τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ἡμετέρου ζητήματος, ἐν ᾧ δεόν νὰ ἐξηγηθῆ τὸ πῶθεν ἐξαγρᾶται ἢ εἰς τὸ ἐρίθημα τῆς αἰδοῦς ἰδιάζουσα τοπικὴ τῶν ἀγγείων ἐρύσησις.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο πειράται νὰ ἐξηγηθῆ ὁ Δαρβίνος, παραδεχόμενος ὅτι πᾶσαι αἱ δι' ἐρυθρίματος προδιδόμεναι ψυχικαὶ συγκινήσεις, ἢ αἰδῶς, ἢ ἀμηχανία, ἢ συναίσθησις τῆς ἐνοχῆς κτλ. ἔχουσι βᾶσιν τὴν φροντίδα περὶ τοῦ πῶς ἄρα γε θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ φερθῶμεν ἀπέναντι τῶν ἐταστικῶν βλεμμάτων τῶν ὀμοίων μας. Ἄμα ὡς παρατηρήσωμεν ἢ ὑποπτευθῶμεν, ὅτι ἢ προσωπικῆ ἡμῶν ἐμφάνισις ὑποβάλλεται εἰς ἐξέτασιν καὶ κρίσιν, ἢ προσοχὴ μας ἀμέσως στρέφεται πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ πρὸ πάντων πρὸς ἐκείνην τοῦ σώματος ἡμῶν τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν γυμνήν καὶ γνωρίζομεν ὅτι εἶνε ἐκτεθειμένη εἰς τῶν ξένων τὰ βλέμματα. Πολλὰ παρεθέτει ὁ Δαρβίνος παραδείγματα, ὅπως ἀποδείξῃ ὅτι τὸ νευρικὸν σύστημα διὰ τῆς προσηλώσεως τῶν ἰδεῶν μας ἐπὶ ἐνὸς οἰουδήποτε ὀργάνου δύναται νὰ ἐπιρρέασθαι τὴν θέσιν τοῦ ὀργάνου τούτου. Ἐὰν ἢ προσοχὴ στραφῆ πρὸς τὸ πρόσωπον, τὸ τμήμα τοῦ ἐγκεφάλου, τὸ ἀποδεχόμενον τὰ ἐκ τοῦ προσώπου ὀρμώμενα αἰσθητικὰ νεῦρα, ἐρεθίζεται καὶ διὰ τῶν ἀγγειακῶν νεύρων ἐξωτερικεύει τὸν ἐρεθισμὸν τοῦτον ἐπὶ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων τοῦ προσώπου. Ἄφ' οὗ ὁ δρόμος οὗτος ἀπὸ τῆς παρειᾶς πρὸς τὸν ἐγκεφάλου καὶ τὰνάπαλιν ἀπαξ ἔγινε βατὸς διὰ τῶν ἰδεῶν, ἃς προεκάλεσεν ἢ ἐξέτασις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡμῶν ἀνθρώπου, ὡς ἐκ τῆς ἕξεως αἱ ἰδέαι μας πορεύονται αὐτὸν καὶ πάλιν, ἄμα ὡς παρατηρήσωμεν ἢ φαντασθῶμεν ὅτι ἢ ἠθικὴ ἡμῶν διαγωγή εἶνε ἀντικείμενον ξένων κρίσεων. Καὶ ἐὰν τὸ φαινόμενον τοῦτο διὰ τῆς συχνῆς ἐπαναλήψεως ἐπὶ πολλὰς γενεὰς κατέστη σύνθηδες, τὸ βλέπομεν παρουσιαζόμενον καὶ χωρὶς νὰ ἔχωμεν τὴν συναίσθησιν τῆς προσοχῆς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας φυσιογνωμίας.

Πολλὰ ἐγκρύπτει τὰ ἐλκυστικὰ ἢ ἀνωτέρω ἐξήγησις. Πᾶς τις ἐξ ἡμῶν δύναται ἐφ' ἑαυτοῦ νὰ κάμῃ τὴν παρατήρησιν, ὅτι ἐν τινι οἰωδῆποτε μέλει τοῦ σώματός του, τὸ ὅποιον ἐκούσιως καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον παρατηρεῖ ἀκαταπαύτως, ἀναπτύσσονται βαθμηδὸν παραδοξα καὶ ἰδιότροπα αἰσθητικὰ θέρημα, φαγούρας, βάρους κτλ. Πολλὰ νευρασθενῆ ὑποκείμενα καὶ ἰδίως γυναῖκες, φανταζόμεναι ὅτι πάσχουσι καρδιακὸν νόσημα, κατορθόνοισι πραγματικῶς διὰ τῆς ἀκαταπαύστου ἐπιτηρήσεως τῆς καρδίας τῶν νὰ μεταβάλωσι τοὺς παλμοὺς αὐτῆς. Ἐν ᾧ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀκούσια αἰσθητικὰ ἀναγγέλλουσι ἡμῖν τὰς διαθέσεις τοῦ σώματος, τὰς ὁποίας καταχρηστικῶς συνειθίζομεν ν' ἀποκαλῶ-

μὲν ἀνάγκας, εἶνε πάλιν δυνατόν ἐν εὐθέτω καιρῷ προαιρετικῶς νὰ παραγάγωμεν τὴν ἀνάγκην, ὡς π. χ. κατὰ τὴν ἀνάμνησιν ὀρεκτικῶν φαγητῶν καὶ ἐδεσμάτων αὐξάνεται ἡ ἔκκρισις τοῦ σιάλου. Ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως νομίζει τὸ φαινόμενον τοῦτο ὁ Δαρβίνος καὶ ἐπ' αὐτοῦ κατὰ μέγα μέρος στηρίζει τὴν περὶ τοῦ ἐρυθρήματος θεωρίαν του, διότι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην πολὺ πιθανὸν εἶνε ὅτι πρῶτιστον ἀποτελεσματικὴς ψυχικῆς ἐνεργείας εἶνε ἡ εὐρυσίς τῶν αἱματοφόρων ἀγγείων. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀκόμη ἐὰν ἡμεῖς ἀνεξετάστως παραδεχθῶμεν, τὸ παράδειγμα δὲν φαίνεται ἡμῖν ἀρμόδιον καὶ ἱκανὸν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐν λόγῳ θεωρίας, διότι τὴν συμφύρησιν τοῦ αἵματος κατὰ τὴν ἔκκρισιν τοῦ σιάλου δὲν προκαλεῖ ἡ ἔννοια μιᾶς θέσεως τοῦ σώματος ἡμῶν, ἀλλ' ἡ ἔννοια τοῦ αἰσθήματος τῆς γεύσεως, ἐὰν δὲ ἡ ἐπὶ τοῦ προσώπου συγκέντρωσις τῆς προσοχῆς ἴσκει νὰ ἐπιφέρει τὴν ἐν ταῖς ἀγγείαις του συμφύρησιν τοῦ αἵματος, ἔπρεπε νὰ γίνετο ἀμέσως πορφυρόχρους πᾶς ὁ βλέπων τὸ πρόσωπόν του εἰς τὸν καθρέπτην.

Ἀνεφέραμεν ἤδη καὶ εἰς πολλοὺς εἶνε γνωστὸν, ὅτι τὸ ἐρυθρῆμα τῆς αἰδοῦς δὲν περιορίζεται πάντοτε ἐπὶ τοῦ προσώπου, δύναται δ' ἐπ' αὐτοῦ νὰ ἐξαπλωθῇ ἐπὶ τοῦ λαμοῦ, τοῦ τραχήλου καὶ οὕτω καθεξῆς, πρὸς τὰ κάτω τοῦ σώματος. Καὶ φαίνεται μὲν δικαιολογοῦσα τὴν γνώμην τοῦ Δαρβίνου ἡ παρατήρησις, ὅτι τῶν ἡμιγύμων ἢ ἐντελῶς γυμνῶν λαῶν πολλάκις ὑποκείται εἰς μεταβολὰς τοῦ χρώματος τὸ ἀνώτερον τμήμα τῶν νώτων, τίς ὅμως δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι τοῦτο εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις δὲν συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς ἡμιασμένους ἀνθρώπους τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου; Καὶ ἐν ἄλλο προσέτι φαινόμενον συνάδει πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Δαρβίνου λεγόμενα, ὅτι δηλαδὴ ἐνίοτε ὑποκείμενα, ὑπερβολικῶς αἰσθημένα, ἐρυθρῶσιν εἰς ἐκείνα τὰ μέρη τοῦ σώματος τῶν, ὅπερ ἐκτίθεται γυμνὸν εἰς τὰ βλέμματα τοῦ ἐξετάζοντος ἱατροῦ.

Ἄγνωστον ὅμως εἶνε ἂν ἡ ἐρυθρότης αὕτη ἦτον αὐθιπαρκτός καὶ περιορισμένη μόνον εἰς τὸ ἐξεταζόμενον μέλος, ἢ ἐξηρτάτο καὶ ἀπετέλει πρόεκτασιν τοῦ ἐρυθρήματος τοῦ προσώπου; Ἀλλὰ πάντων τῶν ἄλλων τοῦ σώματός μας μελῶν αἱ χεῖρες εἶνε συχνότερον ἐκτεθειμέναι εἰς τὰ βλέμματα τῶν ξένων καὶ ὑποκείνται εἰς τὰς συνθήκας, ὑφ' ἧς, κατὰ Δαρβίνον, ὄφειλε νὰ συμβαίη εὐρυσίς τῶν ἐν αὐταῖς διακλαδουμένων αἱματοφόρων ἀγγείων· τὰς ἔχομεν πάντοτε γυμνάς καὶ ἐκτεθειμένας, ὅπως καὶ τὸ πρόσωπον, εἰς τὰς κρίσεις καὶ τὰς παρατηρήσεις τῶν ἄλλων. Ἐὰν ὅμως ἀτενίσωμεν ἀσκαρδαμυκτὴ τὴν ὥραιαν καὶ λεπτοφυᾶ χεῖρα κυρίας τινὸς ἢ νεάνιδος, ἐχούσης συναίσθησιν τοῦ πλεονεκτημένου τούτου, ἢ ἐὰν ἐκφράσωμεν αὕτη τὸν θαυμασμὸν μας ἐπὶ τῷ κόλλει τῆς χειρός, οὐδέποτε βεβαίως θὰ ἴδωμεν ἐρυθρῶσαν τὴν χεῖρα, ἀλλὰ μόνον τὸ πρόσωπον, καὶ τοῦτο πάλιν ὄχι πάντοτε.

Δὲν εἶχε δὲ οὐδόλως ὁ Δαρβίνος δίκαιον, μεμφόμενος τὸν Σαίξπηρον ἐπὶ τοῖς στίχοις, οὗς ὁ μεγαλοφυῆς ποιητὴς θέτει εἰς τὸ στόμα τῆς Ἰουλίας: „Γνωρίζεις ὅτι ἡ νύξ καλύπτει τὸ πρόσωπόν μου, διότι ἄλλως ἐρυθρῆμα θὰ ἐκάλυπτε τὰς παρειάς μου δι' ὅτι μὲ ἤκουσας προηγουμένως λέγουσαν.“ Καὶ ἐκ τούτου μὲν οὐδένα λόγον ἔχομεν νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι ὁ ποιητὴς τόσον προηγήθη τῶν περὶ φυσικῆς γνώσεως τῆς ἐποχῆς του, ὥστε νὰ γνωρίζῃ ὅτι τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ φωτός ὄχι μόνον δὲν εἶνε ὀρατόν, ἀλλὰ πράγματι καὶ δὲν ὑπάρχει. Ἴσως μάλιστα ἠθέλησε νὰ μεταχειρισθῇ βραχυλογίαν ἀντὶ τοῦ νὰ εἰπῇ: „διότι ἄλλως θὰ ἐβλεπες ἐρυθρῶσας τὰς παρειάς μου.“ Ἄφ' ἐτέρου ὅμως δὲν δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι παρεῖδε τὸ φαινόμενον, ὅπερ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν παρατηρεῖ ἐφ' ἑαυτοῦ, καθ' ὃ ἐν τῷ σκότει τὸ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐρυθρῆμα αἰσθανόμεθα διὰ τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἀνυψουμένης θερμοκρασίας.

Ὅτι δὲ καὶ ἐν τῷ σκότει αἰσθάνεται τις ἑαυτὸν ἐρυθρῶντα καὶ ὅτι καὶ οἱ τυφλοὶ δὲν στεροῦνται τοῦ προσόντος τούτου, εἶνε ἐνστάσεις ἅς καὶ αὐτὸς ὁ Δαρβίνος παρεδέχθη, ἀλλὰ πειράται ν' ἀναιρέσῃ αὐτάς διὰ τοῦ ἀξιωματικῆς ἐξεως καὶ τῆς κληρονομίας. Ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς ὁ μηδεμίαν ἔχων γνώσιν περὶ τῶν ἐταζόντων τὴν μορφήν του βλεμμάτων, ἐρυθρῆμα, διότι οἱ πρόγονοί του εἶχον συνειθίσει νὰ ἐρυθρῶσι ἐνώπιον τοιούτων βλεμμάτων. Εἰς παρόμοιον δὲ τι ἀξίωμα καταφεύγων τίς δύναται νὰ ἐξηγήσῃ καὶ τὸ διὰ τί εὐαίσθητοι φύσεις, καὶ ἐν τῇ μοναξίᾳ εὐρισκόμεναι, ἀλλάζουσι τὸ χρῶμα εἰς τὴν ἀπλὴν μόνον ἀνάμνησιν γεγονότος, κατασχινάντος αὐτάς. Εἰς τοιαύτην τινὰ εὐαισθησίαν, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, δὲν θὰ ὑπέκειτο ὁ Δαρβίνος, πιστεύει δὲ ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐρυθρῶσιν, ἐὰν ἐν κρυπῷ καὶ παραβύστῳ διαπράξωσιν ἀμαρτήματα τι, ἔστω καὶ ἐὰν ἀκόμη αἰσθάνωνται τὰς δεινότερας τῶν τύψεων τῆς συνειδήσεως, ἀκόμη καὶ ἐὰν ἦνε πεπεισμένοι περὶ τοῦ ἀναποφεύκτου τῆς θείας δίκης. Ἀλλ' αἰτία τοῦ νὰ μὴ ἐρυθρῶμεν ἐξ αἰσχύνης ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ εἶνε ὅτι κατὰ τὴν παρὰ Θεοῦ κρίσιν δὲν ἀναλογιζόμεθα, ὅπως κατὰ τὴν παρ' ἀνθρώπων ἀποδοκιμασίαν, τὸ πρόσωπον, ὅπερ διαδραματίζει ἢ ἐξωτερικὴν μας μορφήν. Ἄφ' ἐτέρου δὲ πάλιν ἐκ τῆς πείρας δυνάμεθα νὰ ἀρυσθῶμεν τὴν εὐλογωτέραν καὶ προσφευστέραν τοῦ φαινομένου ἐξήγησιν. Ἐν τῷ σκότει καὶ ὁσάκις εἶμεθα μόνον πολὺ συχνότερον ἐρυθρῶμεν ἐνθυμούμενοι ἀτυχήματα καὶ σκανδαλώδη ναυαγία μας ἐν τῇ κοινωνίᾳ, οὐχὶ δὲ ἠθικὰ παραπτώματα. Πρὸς τὰ πρῶτα τὸ θεῖον οὐδεμίαν ἔχει συνάφειαν. Ἐντελῶς δὲ ἀδιάφορον εἶνε εἰς τὸν Θεόν, ἐὰν ἢ πρόποσις τινος ἐκίνησε τοὺς γέλωτας τῶν παρακαθημένων, ἢ ἐὰν ἡ ἀτημέλητος ἐνδυμασία ἀφηρημένου τινὸς ἀνεστάτωσε τὰς αἰδήμονας κυρίας ἐκλεκτῆς ὀμηγύρεως.

ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ.

ΑΙ ΕΝ ΚΥΠΡῳ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ.

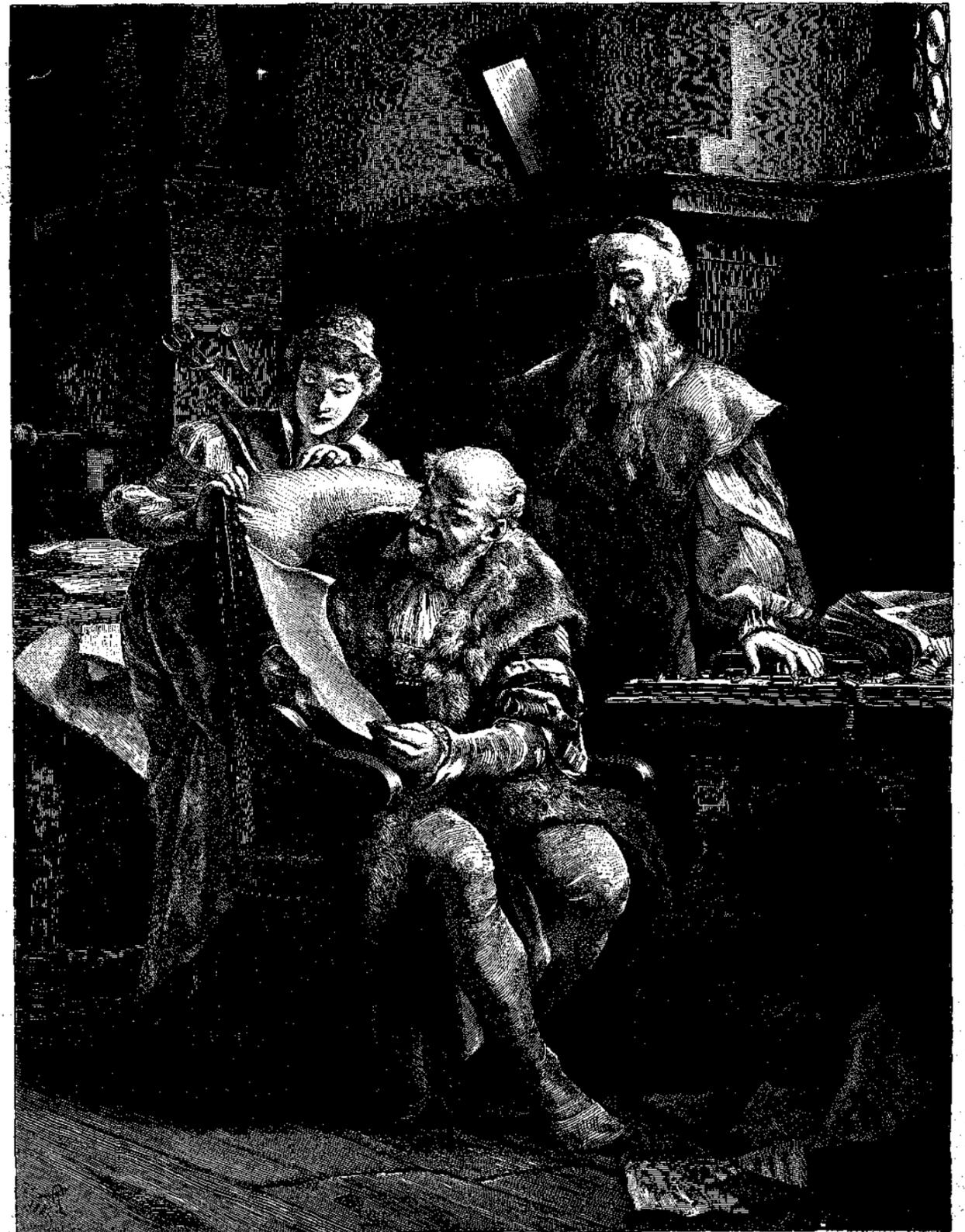
(Ἀπόσπασμα ἀνεκδότου συγγραφῆς)

ὑπὸ ΧΡ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Δικαστοῦ ἐν Κύπρῳ.

Διατελῶν πρὸ ἱκανῶν χρόνων ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ δικαστικῇ λειτουργίᾳ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ἐν Κύπρῳ ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν ἐνεκα τῆς πολυετοῦς διαμονῆς μου ἐν αὐτῇ, νὰ ἐπίσκεφθῶ ἐπισταμένως καὶ ἐξακριβώσω δεόντως τὰς ἐν

αὐτῇ χριστιανικὰς ἀρχαιοτήτας, αἵτινες τηροῦνται εἰς τινὰ μέρη τεθησαυρισμέναι εἰσέτι ἐντὸς τῶν ἀρχαίων ναῶν καὶ μνημῶν.

Ἰπὸ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀγόμενος, ἐν ὥρᾳ σχολῆς ἐπε-

Ο ΓΟΥΤΕΜΒΕΡΓ ΔΕΙΚΝΥΩΝ Τῳ ΦΟΥΣΤ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΕΝΤΥΠΟΝ ΧΑΡΤΗΝ.

σκέφθη τούς περιεργότερους, πλουσιωτέρους και κλασικωτέ- ρους ναούς και μονάς αυτής και συνέταξα επιμελώς και επι- μόχθως μελέτην περι τών εν Κύπρω χριστιανικών αρχαιο- τήτων, εξ ής άσπασώ, τά όλίγα ταύτα.

Ουδείς τόπος βριθεί τοσούτων χριστιανικών αρχαιοτήτων, όσων ή νήσος Κύπρος, ήτις μεθ' όλην την άνωμαλίαν τών καιρικών περιστάσεων διατήρησε πολλούς ναούς, μονάς και σταυροπήγια, εν ός εύρίσκονται πολλά χριστιανικά κειμήλια διατελούντα άνεμετάλλευτα, λείψανα οίχομένης εποχής.

Εν τή Ν. Κύπρω υπάρχουν πολλοί μοναί, ών τινες υπάγονται εις τον θρόνον τής Αρχιεπισκοπής, τινές δε εις τούς μητροπολιτικούς θρόνους Πάφου, Κιτιέων και Κυρηναίας.

Εις τον Αρχιεπισκοπικόν θρόνον υπάγονται αι εξής μοναί: Αγίας Νάπας, Μαυροβουνίου, Τοχνίου, Αγ. Σπυριδώνος, Αγίου Άγασταίου, Αδγασιδος, Κουράδας, Χορδακιών, Αποστόλου Βαρνάβα, Καντάρας, Κανακαρίας, Αγ. Φωτεινής, Μακεδονι- τίσσης, Λιβαδιτισσης, Νέτας, Αγ. Νικολάου, Δαυλοῦ, Μα- χαιρά, Προφήτου Ηλιοῦ, Αγ. Κενδέα, Μαλούρας, Αγ. Θε- κλης, Αρχαγγέλου Αναλιόντα, Αγ. Ηρακλειδίου, Αγ. Μνά- σωνος, Αγ. Παντελεήμονος Αχεράς και Παλουργιτισσης.

Εις τον Μητροπολιτικόν θρόνον τής Πάφου: Προδοτισσης, Σταυροῦ, Ομόδου, Αγ. Αναργύρων, Φοι- νοῦ, Πέντε Λιθαρίων, Σταυροῦ Ανώγυρας, Αγ. Σάββα, Σα- λαμιῦ, Αγιοκλουδῆ, Αγ. Γεωργίου Κουράνου, Αγ. Όνη- σιφόρου, Χρυσορρατισσης, Σταυροῦ Μίδθας, Ζαλάκια, Χρυ- σολάκουρας, Αγ. Αναργύρων Γιδίου και Αγ. Νικολάου Νικοζυλίτου.

Εις τον Μητροπολιτικόν θρόνον Κιτιέων: Μέσου Ποταμοῦ, Αγ. Νικολάου Εργαστηρίου, Αγ. Μαύ- ρας, Αρχαγγέλου Μοναγρίου, Αμασγού, Σφαλαγγιωτισσης, Αγ. Νικολάου Ακρωτηρίου, Αμηροῦ, Σταυροβουνίου, Αγ. Μηνῶ, Σταυροῦ Κουκάς, Μεγάλου Αγροῦ και Ιαματικῆς.

Εις τον Μητροπολιτικόν θρόνον Κυρηναίας: Αχειροποιήτου, Αγ. Παντελεήμονος, Μύρτου, Ασίνου, Αγ. Μάμαντος Μόρφου, Ποδιθου, Αρακας, Αγ. Ιωάννου Λαμπαδι- στοῦ, Τρικουκκιάς, Αγ. Αργιάς, Μαχαδρίνας και Αντιφωνητοῦ. Σταυροπηγιακαί Μοναί εἰσιν αι ἐπόμεναι: Κόκκου, Αγ. Εγκλιστράς εν Πάφω, Αγ. Μονῆς μετό- χιον Κόκκου εν Πάφω, Πιάνι μετόχιον Κόκκου εν Πάφω, Σίντης μετόχιον Κόκκου εν Πάφω, Αγ. Νικ. Στέγης εν Σο- λέα, Καθάρων εν Κυρηναία.

Αι εν Αγίοις τόποις: Αγ. Χρυσοστόμου, Πυργότη. Αι εν τῷ ὄρει Σινῶ: Βασιλείας, Ραγιάτη, Εἰλεούσης.

Αι μοναί αὐται υπαγομεναι υπό την άμεσον διεύθυνσιν τών αρχιερέων τής Νήσου Κύπρου έχουσι πολλὰς γαίας, άμ- πελώνας, ελαιόδενδρα, ὄπωροφόρα δένδρα, βόας, ἴππους και πρόβατα και ἐκμισθούνται ὑπ' αὐτῶν ἀποφέρουσαι πολλὰς προσόδους.

Τινές τών Μονῶν τούτων ἦσαν λίαν ὀνομασταί εν ἀρ- χαιοτάταις εποχαίς, και καθά εκ διαφόρων σωζόμενων εἰσέτι χρυσοβούλων, πατριαρχικῶν σιγιλλίων ἐγγράφων, Ακτινωμέ- δων τοῦ Προφήτου και Αὐτοκρατορικῶν βερατίων καταφαί- νεται ὅτι τινά τούτων ἦσαν ἀσύδοτα και προνομιούχα, και τινα τούτων ἰδρῶθησαν παρα τών ἡμετέρων Αὐτοκρατόρων.

Εν αὐταίς ὑπῆρχον πολλά ἀρχαία χριστιανικά κειμήλια ἀναγόμενα εις την παλαιογραφίαν, ιστορίαν και γραμματο- λογίαν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ἅτινα εν μέρει ἀπωλεσθησαν ἐξ αὐτῶν εύρομεν και τινα, ἅπερ ἐρχόμεθα ἀφηγηθῆναι.

α') Αρχαία εἰκόνες, ἔργα Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, φέ- ρουσαι ρωμαϊκόν χαρακτήρα μάλλον ἢ βυζαντιακόν· εν αὐ- ταίς ταίς εἰκόσιν οι Ἑλληνες καλλιτέχνηαι ἐπεμελήθησαν να δώσωσι τον τύπον τής μεγαλοπρεπείας και μάλιστα καλλο- νῆς παρα την χαρακτηρίζουσαν αὐτάς σοβαρότητα, ήτις ἄλλως τε διατελεῖ εν πληρεστάτη ἁρμονία μετὰ τής περι- κυκλούσης τὰς εἰκόνας σοβαρῆς ἀρχιτεκτονικῆς· εν τισι δε τῶν εἰκόνων τούτων οι καλλιτέχνηαι εν τῇ παρακμῇ τής χρι- στιανικῆς τέχνης ἐπειράθησαν ν' ἀναγάωσιν αὐτά εις τὰ ἄκρα ὄρια τής ἀναπτύξεως και τὰς σοβαρῆς ἀρχῆς, ἐφ' ὣν ἐβασίλευτο ή τέχνη· ή τάσις αὐτή ἐγένετο ἀφορμή, ὥστε ήτε γλυπτική και ζωγραφική, ἐπιθυμοῦσαι να παραστήσωσι χα- ρακτήρα μάλλον ἢ τύπους, προῦχώρησαν εν ταίς παρα- στάσεσιν αὐτῶν ἄχρι τής δυσμορφίας.

Δεν προτιθέμεθα ἐνταῦθα ν' ἀριθμήσωμεν τούς διαφο- ρους τύπους και κανόνες ὡς και τὰς εποχὰς τής ἀκμῆς τής ζωγραφικῆς και εν γένει τής καλλιτεχνίας. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι εν τῇ ἀναπτύξει τής χριστιανικῆς καλλιτεχνίας υπάρχουσι τέσσαρες κυρίως εποχαί· ή ἐποχή τῶν κατακομ- βῶν, ή τῶν Βυζαντινῶν, εν ἣ δέον να συμπεριλάβωμεν και την Καρλοβίγγκειον ἐποχήν, ή ἐποχή τοῦ μεσαιῶνος, και τέλος ή ἐποχή τής Αναγεννήσεως τῶν τεχνῶν και τῶν ἐπιστημῶν.

β') Ἰερά ἄμφια διαφόρου εἶδους, ἔργα καλλιτεχνικά πε- ριεργα και χρεῖαδῆ τῶν ναῶν, ἀργυρά, σιδηρά και ὄρειχάλ- κινα ἔργα τοῦ XII. και XIV. αἰῶνος.

γ') Χειρόγραφα χριστιανικῆς ἐποχῆς, ὡν και τινα πε- ριέχοντα πολλήν και σπουδαίαν ὕλην.

δ') Χρυσόβουλλα και σιγιλλιωδῆ πατριαρχικά ἐγγραφα και ὑπομνήματα διαφόρων ἀρχιερέων, ὡς και συνοδικαί ἀπο- φάσεις αὐτῶν.

ε') Ακτινωμένες τοῦ Προφήτου, Φιρμάνια και Βερατία Αὐτοκρατορικὰ διαφόρου ἐποχῆς, ἀναγόμενα εις την ἀσια- τικὴν παλαιογραφίαν.

στ') Ἐπιγραφαί Ναῶν διάφοροι χριστιανικῆς ἐποχῆς, με- γίστης ιστορικῆς ἀξίας, ἀναγόμενα ἀπὸ τοῦ X. μέχρι τοῦ XIV. αἰῶνος, ἀφιερωτήρια και ἐπιτύμβια.

ζ') Συμβολικαί και κρυπτογραφικαί παραστάσεις.

η') Ἐργασία και ἀντικείμενα εκ ξύλου, ἀγάλματα ἁγίων κατεργασμένα εκ ξύλου ἔργα βυζαντιακῆς καλλιτεχνίας.

δ') Σιδηρά τεχνουργήματα, ὡν εις τὰ ἄκρα υπάρχουσι σιδηροὶ δόκτυλοι, ἐφ' ὡν ἐτίθεντο σιδηροὶ ὀσάτως λαμπτή- ρες, ὅστινες ἐφώτιζον δίκην πολυελαίων τὰς κατακόμβας εν ὄρα νυκτός, καθ' ἣν οι πρώτοι χριστιανοί ἐτέλουν εν αὐ- ταίς την θείαν λειτουργίαν.

Ἐκτὸς τούτων ἀξιοι σπουδῆς και ἐμβριθοῦς μελέτης εἰσιν οι εξής ναοί και εἰκόνες, ὡν ἐποίησα σχεδιογραφήματα και ἔλαβον ἀποτυπώσεις.

1) Ὁ εν Ἀμμοχώστῳ ἡγεμονικὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Νι- κολάου, γοτθικοῦ ρυθμοῦ, ὅστις εν τῇ ἀλώσει τής πόλεως μετεβλήθη εις τέμενος και ἐκλήθη Σινῶν Πασσῶν Ἰλαμισί· ὁ ναὸς ὀτός ἀνηγέρθη κατά τον XIV. αἰῶνα διατηρούμε- νος σώως και εν καλῇ καταστάσει. Ἐν αὐτῷ υπάρχουσι τάφοι ἐνετικῆς ἐποχῆς πολλῶν εὐγενῶν, ὡς και πολλὰ ἐπι- τύμβια σπουδαία.

2) Ὁ εν Ἀμμοχώστῳ καθεδρικὸς ναὸς τής Ἁγίας Σο- φίας γοτθικοῦ ρυθμοῦ, κτισθεὶς εν ἔτει 1311 και ἔχων μή- κος 56,80 γ. μ. και πλάτος 28,50. Ἐπὶ μιᾶς πλευρᾶς ἐξ- ὠθεν τοῦ τοίχου υπάρχει ή εξής ἐπιγραφή:

L'an. de - mil. et - trois cens - et - XI. de - Christ. a. III. jors. d'Avoust.

fu - despondue - l'amonée - ordonnée. por. le - labour - d' l'glise - de Famag. et - commensa - le - labour - le - vesq. Bauduin - ledit - an - le - premier. jor - de - septembre - douquel - lapour. VI. votes - d'. deus - heles - estoient. faites - e. X. votes - des - heles - aus. VIII. vots - dire.

3) Ὁ παρα την ἀρχαίαν Σαλαμίνα ναὸς τοῦ Ἀποστό- λου Βαρνάβα βυζαντινοῦ ρυθμοῦ στηριζόμενος ἐπὶ κίονων και κιονοκράνων κορινθιακοῦ ρυθμοῦ. Ἐπὶ τής εισόδου τής Μεγάλης Πύλης τοῦ Ναοῦ τούτου υπάρχει ἐντετοιχισμένον μάρμαρον, ἐφ' οὔ εἰσι γεγλυμμένοι ἀστοὶ ἔχοντες τὸ πτερά ἀποτετακότα· κάτωθεν τοῦ μαρμάρου τούτου υπάρχει μικρὰ ἐπιγραφή φέρουσα εν τῷ μέσῳ σταυρόν και λέγουσα: „ἐτε- λειώθη ή ἐκκλησία τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα 1700 Μαρ- τίου 5.“ Δεν διατάζομεν ὅμως να εἰπωμεν ὅτι ὁ ναὸς ὀτός τυγχάνει ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων τοῦ χριστιανισμοῦ και ὑπῆρχεν εν αὐτῷ και τὸ κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, ὁ τῷ βασιλεῖ Ζήνωνι προσεκομισθῆ παρα Ἀνθεμίου τοῦ τότε Ἀρχι- επισκόπου.

4) Ὁ εν Λευκωσίᾳ Ναὸς τής Ἁγίας Σοφίας γοτθικοῦ ρυθμοῦ, οἰκοδομηθεὶς ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ χάριν τής συζύγου αὐτοῦ Θεοδώρας· εν τῇ ἀλώσει τής πόλεως ὀτός μετεβλήθη εις τέμενος· ἐκαλεῖτο δε ὁ καθεδρικὸς ναὸς τής Λευκωσίας. Τῷ 1492 σεισμός ἐκλόνησεν εκ βᾶθρων τὴν Νῆσον και ἀνέ- τρεψε μέρος τοῦ ναοῦ τούτου. Ἐν αὐτῷ δε, τριχώρῳ ὄντι, υπάρχουσι ὑπὸ τὰ κωδωνοστάσια μεγάλα ὑπόγεια, ἅτινα διε- τέλουν ὡς φαίνεται ὡς κοιμητήρια· εκ τής σημερινῆς στά- σεως αὐτοῦ εἰκάζομεν ὅτι ὁ ἀρχιτέκτων δεν ἤγαγεν αὐτόν εις πέρας. Ἐκτὸς τής Μεγάλης πύλης τοῦ ναοῦ τούτου ἐπὶ τής βασιλείας τοῦ Σουλτάνου Ἀζίζ διηνοίχθη και ἐτέρα πύλη πρὸς δυσμὰς και ἐπὶ τής εισόδου αὐτῆς χρυσοῖς γράμ- μασιν ἐγγράφῃ ποιήμα τι ἐμμετρον, ὅπερ ἐποίησε ὁ τότε εν Λευκωσίᾳ διαμένων διουκιητῆς Ναζιφ Πασσῶς, ὅστις διέπρεπεν ἐπὶ παιδείᾳ.

Κατὰ ταύτην δε την ἐποχήν ἐγένετο και ἐσωτερικῶς εν τῷ ναῷ ἐπισκευή τις, περι ἣς ὀθωμανός τις ποιητῆς λίαν καλλιπεῶς ἐποίησε στίχους τινάς, ὅστινες εἰσι γεγραμμένοι ἐπὶ τινος πίνακος (λεχβά) ἀνηρτημένου ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ τής Ἁγίας Σοφίας.

Ἐν αὐτῷ υπάρχει σπουδαία ὀθωμανικὴ βιβλιοθήκη μετὰ χειρογράφων και καλλιτεχνικῶν Κορανίων· υπάρχουσι πολλοὶ τάφοι τής δυναστείας τῶν Λουσινιανῶν και Ἐνετῶν, ἐφ' ὡν τυγχάνουσι και σπουδαία ἐπιτύμβια· εκ τούτων συμπλη- ρώσαντες δύο ἀναγράφομεν εν τῇ παρουσίᾳ μελέτη ἡμῶν.

A.

(Ici git . . .) D . . . es jadis fille de (Pierre d) Chafran, tres noble ami rail dou roiaume de Chipre, qui trespassa le merdi a 11 jours d'Avril l'an de M. CCC. XCIII de Crist.

B.

† A. Ici git messire Felipe de Veibe qui trespassa (l'an de) M. CCC

(εν τῷ μέσῳ τὰ σήματα τῶν τεθνεώτων).

B. † Ici git s: (sire) Thoumas de Deveibe . . . fis de Phelipe d' Deveibe.

5) Ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγ. Ιωάννου Πίτη εν Λωκωσίᾳ, ὅστις

ἄλλοτε και ἐπὶ τῶν Λατίνων ἠν μοναστήριον τῶν Ρωμαίων μοναχῶν, νῦν δε τυγχάνει ἀπὸ τοῦ 1730 ἐπὶ Σιλβέστρου Ἀρχιεπισκόπου ὁ καθεδρικὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τής Κύ- πρου· ἐντὸς τοῦ εύρυχώρου περιβόλου υπάρχει τὸ Ἀρχιεπι- σκοπεῖον. Ἐπὶ τής Δυτικῆς Πύλης τοῦ μνησθέντος ναοῦ υπάρχει ή εξής ἐπιγραφή:

„Τεθεμελιώτο ὁ πάνσεπτος ὀτός ναὸς εκ βᾶθρων τοῦ Ἁγίου Ιωάννου τοῦ Θεολόγου οἰκειᾶς χερσὶ τοῦ Μακαριω- τάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Κυρίου Νικηφόρου κατά τὸ Αχξβ ἔτος εν τῇ ἐσχάτῃ τοῦ Ἀπριλίου ἡμέρᾳ Τετάρτῃ.“

Ἐν δε τῷ Ἀρχιεπισκοπεῖῳ υπάρχουσι αι εξής δύο ἐπι- γραφαὶ ἐντετοιχισμένα, ὡν ή μὲν εν τῇ αἰθούσῃ τής εισό- δου κατὰ την κλίμακα, ή δε ἐπὶ τοῦ δωματίου τοῦ Ἀρχι- επισκόπου, ήτις εν τῇ πρώτῃ σειρᾷ ἀπετριβῆ:

α.

„Ανανεουργήθη ή παρούσα Ἀρχιεπισκοπή δια συνδρο- μῆς και πολλοῦ πόθου και ἐξόδου τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχι- επισκόπου τής Νέας Ἰουστινιανῆς και πάσης Κύπρου Κυρίου κυρίου Σιλβέστρου Πατρὸς ἡμῶν και Δεσπότης πολλὰ τὰ ἔτη. Ἀμήν. Ἐν ἔτει Χριστοῦ αψκ'. μηνὶ Δεκεμβρίῳ και Ἰνδικτ. ιδ'. και ἐρωσται οι κατοικοῦντες εν αὐτῇ χεῖρ Μα- καρίου Ἰεροδιακόνου, ἐπιτροπύσοντας δε τοῦ αἰδεσιμωτάτου χαρτοφύλακος Κυπριανοῦ.“

β.

„ . . . ἀνθεμελιώλητος εἶδου . . . Γεινωμένη ἄνθος Κύπρω ὡς γεραρόν, Ἀρχιερεῖα Χρῦσανθον ἀφιπρεπεία σταθερόν τε, Ποιμένα ἀπρεκείως, ὅς βασιλεῖα φέρει Σκηπτρα Ζήνωνος ή δε θεῖο ἀνὴρ πολύμητις Ἐξοχος ἀρχιούτων βουλῆς πρήγμασι τε Ὅς σοφῆς μέγαρον τόδε πῆξεν ἔυφρονέων ὡς Πατρίδος, ἥς κῦδος τ' ἠδὲ φῶς χθονίαις Κηδόμενος ψυχῶν λαῶν, ὡν χερσὶν ἔδωκεν Τῷ δε τοι ὕψιμῶδων θεόκελα ἔργα τελείν. αψδ. εν μηνὶ Μαρτίῳ.“

6) Ὁ ναὸς τής Θεοτόκου τής ἐπιλεγόμενης Μαχαρά-δος, οὔ ἰδρυτῆς τυγχάνει ὁ Νεῖλος, ὁ Ταμασέων ἐπίσκοπος, ὅστις θερμῶς συνιστᾷ την διατήρησιν και ἀύξησιν τῶν βι- βλιῶν λέγων πρὸς τούς ἀδελφοὺς αὐτοῦ „εἰμῆ και μάλλον δια σπουδῆς γενέσθω προστιθέναι και προσαφιερῶν εις δό- ξαν θεοῦ, και αὐτῶν ὀφέλειαν οὔ την τυχοῦσαν.“

7) Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εν Πάφῳ ἔργον μεσαι- νικόν, εν ᾧ κείται και ὁ τάφος τοῦ Ἰππότητος Charpigny φέ- ρων την εξής ἐπιγραφήν ἐπὶ τινος πλακῶς, ήτις εν συμπλη- ρώσει ἔχει ὡς εξής:

De Rocardus de Charpi gnie miles p[ar]te[r] P[ar]phem Episcopi ejus anima requiescat in pace. Am(en).

8) Ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Λαζάρου ἐστὶ τριχώρος στηρι- ζόμενος ἐπὶ παχυτάτων λιθίνων βάσεων και διαφόρων κiono- κράνων κορινθιακοῦ ρυθμοῦ· ὀτός ἐκτίσθη τὸ 1001 ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, ὡς φησιν ὁ Ζωναράς, καθ' ὃ μέρος και ὁ δεύτερος τοῦ ἁγίου τάφος υπάρχει. „Και ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Λαζάρου ναὸν εἰδείματο ἕτερον, εις ὃν και τὸ ἱερόν ἐκείνου σῶμα ἀπεθησαύρισεν εκ τής Κύπρου μετενεχθῆν ἄλλὰ μὴν και τὸ τής Μαγδαληνῆς Μαρίας.“ Τούτου μέ- μνηται και ὁ πολὺς Κωνσταντῖος ὁ ἀπὸ Συναίου λέγων: „εν αὐτῇ τῇ Σαλά τὸ μέχρι ταύτης ἰσάμενον μνημεῖον τής ἀρχαιοτήτος ἐστὶν ὁ τοῦ Δυναίου Λαζάρου Ἰερός ναὸς, τὸ μῦροφμα τής Γοτθικῆς ἀρχιτεκτονικῆς· ὑπακάτω τής ἱεράς τραπέζης ἐστὶν ή τοῦ πρώτου Ἰεράρχου τής Κιτιέων ἐκκλη-

σίας λάραξ μετ' επιγραφῆς Ἑβραϊκῆς, ἐπὶ τῆς πλευρᾶς, τῆς πρὸς τὸν τοῖχον σοροῦ ταύτης *Λάζαρος τετραήμερος καὶ φίλος Χριστοῦ*. Μαρτυρεῖ δὲ τὴν ἐπὶ Λέοντος τοῦ ναοῦ οἰκοδομὴν καὶ ἢ πρὸς τὸ βόρειον ὑπεράνω τῆς θύρας τοῦ ναοῦ ἐπὶ μικροῦ ἐντετοιχισμένου λίθου χρονολογία μετὰ τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ, συμβόλου τῆς βυζαντινῆς δυναστείας.

Ὁ ναὸς οὗτος ἔχαυρε μεγάλην φήμην διὰ τε τὴν καλλονὴν καὶ τὴν ἔσοχον αὐτοῦ οἰκοδομῆν, διὸ καὶ διατηρεῖται εἰσέτι τὸ δημῶδες δίστιχον:

„Ἄγιε Λάζαρε τῆς Σάλας κ' Ἁγία Σοφία τῆς πόλις,
εἶναι ἢ δύο ἐκκλησιαίς τῆς Οἰκουμένης ὅλης.“

Ἐντὸς τοῦ ἑσωτερικοῦ ναοῦ ἐν τῷ ἱερῷ βήματι ὑπάρχουσι ἀρχαιότατα λυχνία ὠραίας κατασκευῆς, ἔξ ὧν ἡ μία ἐν τῷ ἔξογκώματι φέρει καλῶς ἐξεργασμένα τὰ ἔξαπτέρυγα Σεραφεῖμ. Ἡ ἱερὰ τράπεζα εἶναι καλλιτεχνικῶς κατεσκευασμένη καὶ κεχρυσωμένη φέρουσα ποικίλα τορνεύματα καὶ κρυπτογραφικὰ σύμβολα. Ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τραπεζῆς ὑπάρχει ἐν ἀρτοφορίῳ ἀρχαῖον ἐν σχήματι πολυγώνου κομφῶς εἰργασμένου διὰ ψηφωτῶν εἰκόνων μικρῶν τοῦ Χριστοῦ: ἐπὶ τοῦ ἀνω μέρους τοῦ ἀρτοφορίου πέντε κατὰ σειρὰν πυργίσκοι, ὧν ὁ εἰς ἐν τῷ μέσῳ μεγαλειότερος.

Ἐντὸς τοῦ ναοῦ τούτου ὑπάρχει κοιλωτόν τι ἀμφίτονον μάρμαρον ἐκ γρανίτου χρώματος ἐρυθροειδοῦς καὶ σχήματος πολυγώνου: τὸ μαρμαρῶδες τοῦτο σκεῦος χρησιμεύει εἰς ἐναπόθεσιν ἁγιασμοῦ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, καὶ τυγχάνει ἔργον ἑλληνικῆς τέχνης εὐρεθὲν ἐν ταῖς ἐρείποις τοῦ ἀρχαίου Κιτίου.

Ὁ ναὸς οὗτος ἄλλοτε ἔφερε τρεῖς θόλους μολυβδουργούς, οἵτινες ἤδη ἀφῆρθησαν ἐκείθεν: ἔξωθεν περικοσμεῖται διὰ λίθινου καλλιτεχνικωτάτου καὶ ὑψητενοῦς κωδονοστασίου, ἐφ' οὗ εἰσι γεγλυμμένοι πολλοὶ λέοντες καὶ διάφορα ἀραβουργήματα.

Ἡ μεγάλη πόλη τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ τούτου ἐστὶν ἀρχαιοτάτη καὶ καλλιτεχνικῶς ἐξεργασμένη ἐξ ἔβενου ξύλου φέρουσα ἐπ' αὐτοῦ γεγλυμμένους πολλοὺς δικεφάλους ἀετοὺς ἀμφιτέρμως.

9) Ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τῆς Χρυσαινωτίσσης καλουμένης ἐν Λευκωσίᾳ, ἔργον καλλιτεχνικῶν βυζαντιανῆς ἐποχῆς: οὗτος ἐστὶ τρίχωρος καὶ ἔχει δύο θόλους κατὰ μῆκος ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ: τὸ τέμπλον τοῦ ἱεροῦ καὶ ὁ θρόνος τοῦ ἀρχιερέως κομφῶς καὶ καλλιτεχνικῶς ἐξεργασμένους: αἱ ἐν αὐτῷ εἰκόνες εἰσὶν ὑπερμεγέθει, ὠραῖαι καὶ ἐν τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως μετεκομίσθησαν ἐκ τῆς Ἁγίας Σοφίας, καθὰ λέγεται.

Ἐπὶ μιᾶς πύλης τοῦ ναοῦ τούτου ὑπάρχει ἐντετοιχισμένον μάρμαρον λευκόν, ἐφ' οὗ εἶναι ἐγγεγλυμμένα τὰ σύμβολα τῆς τῶν Λουσινιαῶν δυναστείας.

10) Ἐν κάτω Βαρωσίῳ ἐντὸς λελατομημένου σπηλαίου ὑπάρχει ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τῆς Χρυσοσπηλαιωτίσσης καλουμένης, ἐν ᾧ κατέρχεται τις διὰ λιθίνης κλίμακος μονολίθου, ἐχούσης εἴκοσι βαθμίδας. Ὁ ναὸς οὗτος, καίτοι δὲν ἔχει ἐπιγραφὴν τινα, οὐχ ἦντον ὅμως φαίνεται ὅτι ἐκτίσθη ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν ἐπὶ μεγάλῳ καταδιωγμῷ τῶν χριστιανῶν ὠκοδομοῦντο αἱ κατακόμβαι. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους τοῦ μνησθέντος ναοῦ ἐν τῷ μέσῳ ὑπάρχει πρόσθετος λίθινος θόλος, οἰκοδομητὴ μεταγενεστέρα, ἐφ' ἧς ὑπάρχουσι δύο θυρίδες φωταγωγοὶ ἐκ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν (καλούμεναι παρὰ Κυπρίοις ἀναφωτῖαι). Πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς θύρας τοῦ ναοῦ ὑπάρχουσι ἀμφοτέρωθεν δύο ἕτεροι ὀγκόλιθοι λελαξευμένοι, ὧν ὁ πρὸς ἀριστερὰν φέρεται εἰς

ἱκανὴν ἀπόστασιν βάρους ἑτέρου σπηλαίου, ἐνθα σώζονται καὶ νεκρικοὶ δόμοι: παρὰ τὸ σπήλαιον τοῦτο ὑπάρχει ἐν μικρᾷ ἀποστάσει ἕτερον σπήλαιον, ὅπερ φαίνεται ἄλλοτε ἦν τὸ νεκροταφεῖον τῆς πόλεως. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς πρὸ τῆς καθόδου τῆς κλίμακος τοῦ ναοῦ ὑπάρχουσι δύο κίονες κεχρυσωμένοι ἐν τῇ γῇ ὀλίγον ἐξ ἐγγωρίου λίθου (terra cotta), ὧν ὁ εἰς ἔφερον ἐπιγραφὴν, ἧς τὰ γράμματα ἀπετρίβησαν καὶ ἀνέγνωμεν μόνον τὰ ἑξῆς:

ΧΑΙΡΕ ΑΝΕΡ ΜΕΓΑΘΙΜΕ

11) Ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, ἐν ἣ κατωθεν φέρεται καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ βασιλέως Ζήνωνος, ὅστις ἐν τῇ χειρὶ κρατεῖ τὸ σκήπτρον καὶ διὰ ἐρυθρᾶς μελάνης ἐν εἰδει τοξοειδοῦς δελτίου γέγραπται τὸ ἑξῆς: „Ἐχέτω ἡ Κύπρος τὰ προνόμια“ κατωθεν τῆς αὐτῆς εἰκόνος φέρεται διὰ μελανοῦ χρώματος τὸ ἑξῆς: „Διὰ συνδρομῆς τοῦ δούλου σου Ἱερομονάχου“ καὶ αὐθις Κτῆμα Βαρνάβα μονάχου, χεῖρ Νεκταρίου ατζβ.“ Ἡ εἰκὼν αὕτη εἶναι καλλιτεχνικὸν ἔργον βυζαντιανῆς ἐποχῆς.

12) Αἱ εἰκόνες Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα παραπλευρῶς ἐξωγραφημέναι: κατωθεν αὐτῶν φέρονται τὰ ἑξῆς:

„Ἀνοικοδομήθησαν αἱ παρούσαι εἰκόνες τῶν Ἁγίων Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα Δεσποτικῶν διὰ συνδρομῆς καὶ πόθου τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Σωφρονίου Ἱερομονάχου καὶ ἡγουμένου τῆς αὐτῆς Μονῆς: ἔτος σωτήριον αὐτῶν. Ἰωαννικίου Διακόνου χεῖρ, Κώμης δὲ ἐκ Παλαιχωρίου ὧν οἱ ἅγιοι εὐχθετε διὰ τὸν Κύριον.“

13) Ἡ ὠραιότατη εἰκὼν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἢ καὶ Κυκκιώτισσα ἐπιφημιζομένη ζωγραφηθεῖσα παρὰ τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Ἡ ἐν αὐτῇ εὐτεχνία καὶ ἡ ἐπιδειχθεῖσα ἐπιμέλεια τοῦ τεχνίτου εἶναι ἀξιοθαύμαστος: ἐν αὐτῇ διατηρεῖται ἀρμονικὴ εὐρυθμία τοῦ σώματος, τῶν δακτύλων, τῶν χειρῶν καὶ ἡ ἐπιστίβουσα ὠραιότης τοῦ θεοειδοῦς προσώπου μετὰ διαλάμποντος κάλλους ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς, διὸ δικαίως θεωρεῖται ἐν ταῖς χριστιανικαῖς ἀρχαιοτάταις καλλιτεχνικῶν ἀριστουργήμα ἀπαράμιλλον καὶ ἀναμφῆριστον κειμήλιον ἀπάσης τῆς χριστιανωσύνης.

14) Ἡ ὠραία καλλιτεχνικωτάτη εἰκὼν τῆς Θεοτόκου Φανερωμένης καλουμένης ἐν Λευκωσίᾳ: ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ τοῦ περικαλλοῦς ναοῦ τούτου ὑπάρχει ἱστορικόν τι κεινότηφειον, ἐφ' οὗ ὑπάρχει ἡ ἑξῆς ἐπιγραφὴ. „Ἐν τῷ ὑπὸ τὴν Ἱερὰν ταύτην τράπεζαν κεινότηφειον ταῖς ὁσῆς τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1821 Ἰουλίου 9^{ου} καὶ 10^{ου} ἀπαγχονισθέντων καὶ καρατομηθέντων Ἱερομένων καὶ λαϊκῶν, καὶ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς Φανερωμένης ἐνταφιασθέντων. Ἀνακαινισθεῖσης δὲ τῆς ἐκκλησίας ἐν ἔτει 1872—73, ἀνεκομίσθησαν ἐκ τοῦ προτέρου αὐτῶν τάφου καὶ τὰ Ἱερὰ ὁσῆς τῶν τότε θανατωθέντων, καὶ ἐτέθησαν ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, εἰς μνημόσυνον αἰώνιον. Τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰσι ταῦτα: Κυπριανὸς Ἀρχιεπίσκοπος, Χρυσανθὸς Πάφου, Μελέτιος Κιτίου, Λαυρέντιος Κυρηναῖος, Μελέτιος Ἀρχιδιάκονος, Γ. Μασσοῦρας, Π. Οἰκονομίδης, Μ. Γλυκός, Π. Πιεράκης, Ἰω. Ἀντωνόπουλος, Κ. Βοσκός, Ν. Ζωγράφος, Σ. Σολομῆς, Σ. Σημαϊόπουλος, Χριστόδουλος Κουρτελλαρίδης.“

Τὰ σεπτὰ ὀνόματα τῶν μαρτυρικῶς ἀπαγχονισθέντων τούτων ἀνδρῶν ἐσονται ἐς αἰὲ ἀθάνατα καὶ ἡ δόξα καὶ μνήμη αὐτῶν μεγαί ἀνεξίτηλος καὶ αἰωνία.

Ταῦτα σήμερον περὶ τῶν ἐν Κύπρῳ Χριστιανικῶν Ἀρχαιοτήτων.

ΟΙΚΕΙΟΤΗΣ.

Εἰκὼν ὑπὸ Πορέτρου Beyschlag.

Η ΕΠΑΙΤΙΣ.

(συνέχεια).

XXXII.

Κατὰ μικρὸν ἔπαυσε νὰ κλαίῃ καὶ μετὰ κόπου κατῳρθεώσε νὰ συνέλθῃ, ὅπως ὁμιλήσῃ. „Εἶδες, καὶ μὲν“, εἶπεν, „ὅτι τότε τὰ πράγματα συνέβησαν ὡσεὶ διατάχθησαν ὑπὸ κακῆς τιμῆς μοίρας διὰ νὰ καταστήσω ἐγὼ δυστυχιστάτη; Ἄφου ἔφυγες Σὺ, δὲν ἐχάρην ποτέ πλέον. Αἱ ἐσπεριναὶ συναντήσεις μας ἐκείναι μὲ εἶχον καταστήσει εὐτυχιστέραν τοῦ δέοντος. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν μάλιστα ἐκείνην, καθ' ἣν, παρὰ προσδοκίαν ὁμιλήσας καὶ τὴν μητρικὴν μας γλώσσαν, ἐξήτησες παρὰ τοῦ φίλου σου χρήματα ἡσθάνθη ἡ καρδιά μου περιεργόν τι αἰσθημα· καὶ ὅταν κατόπιν μὲ τόσην γενναίω φροσύνην καὶ λεπτότητα ἐφρόντιζες περὶ ἡμῶν, ἀχ τότε ἔπρεπε μίαν ἡμέραν νὰ Σ' ἐναγκαλισθῶ καὶ νὰ Σοι ἐξομολογηθῶ ὅτι Σὲ λατρεύω ὡς ἀνώτερόν τι ὄν. Ὅλα θὰ ἦμουν ἰκανὴ νὰ τὰ κάμω χάριν Σοῦ. Ὡ, πόσον εὐγενῶς ἐφρόντις πρὸς ἐμέ! Ἐνθυμοῦμαι ὅταν ἔφυγες, πῶς ἔκλαια, πῶς ὀδυνηρὸν τι αἰσθημα ἔλεγέ μοι ὅτι δια παντὸς ἐχωρίζεσθε· ὅπως μετὰ τὴν ἀναχώρησίν σου ἡμέρας, ἀπέθανεν εὐθὺς ἡ δυστυχῆς μήτηρ μου. Ὅ,τι εἶχες μοι δώσει τότε ἐξήρκεσε διὰ νὰ κηδεύσω καθὼς ἔπρεπε τὴν μητέρα μου· ἡ εὐεργετικὴ σου πρόνοια παρέσχεν εἰς αὐτὴν καὶ τὰς τελευταίας τιμὰς. Τότε μία εὐγενῆς Κυρία, ἡ ὁποία κατέκειτο πλησίον μας ἐκεῖ καὶ ἔμαθε, φαίνεται, περὶ ἡμῶν, μὲ προσέκαλεσεν εἰς τὴν οἰκίαν της. Ἐπῆγα καὶ εὐθὺς ἤρχισεν νὰ μ' ἐξετάξῃ δι' ὅλα, παρετήρησε μάλιστα μετὰ προσοχῆς καὶ τὰ ἔγγραφα τῆς μητρός μου. Ἐφάνη εὐχαριστημένη καὶ με παρέλαβεν εἰς τὴν οἰκίαν της. Ἀπεφασίσθη νὰ ἐγκαταλείψωμεν τοὺς Παρισίους· δὲν δύναμαι νὰ Σοι περιγράψω τὸν πόνον τῆς ψυχῆς μου· δεκαπέντε μόνον ἕμενον ἡμέραι διὰ νὰ ἐπιστρέψῃς καὶ Σὺ, ὡς εἶχες ὀρίσει φεύγον· θὰ ἐπήγαινα βέβαια εὐθὺς τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς ἐκεῖ εἰς τὴν πλατεῖαν, θὰ Σε συνήντων καὶ θὰ Σε ἀπεχαιρέτων ἐκ δευτέρου. Ἦτο γραπτὸν καὶ αὐτὸ νὰ μὴ γείνῃ. Καὶ ὅταν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς μου μετὰ τῆς Κυρίας διήλθομεν διὰ τῆς πλατείας ἐκείνης, ὀλίγον ἔλειψε νὰ διαρραγῇ ἡ καρδιά μου καὶ τότε πάλιν ἀκουσίως ἐφιδύρισαν τὰ χεῖλη μου: διὰ παντὸς ὑγίαινε! Ὅδδεν ἔκτοτε ἤκουσα περὶ Σοῦ· ἄλλως τε δὲν ἐγνώριζον καὶ τὸ ὄνομά σου· θὰ ἐλησμόνησες βέβαια καὶ Σὺ τὴν ἐπαίτιδά σου· ἐγὼ ἔζων ἐλέω ξένων ὅλων ἀνθρώπων, καὶ ὑπέφερα ἀρκετὰς πικρίας· ὅλα τὰ ὑπέφερα, διότι ὑπερὶ ὅλα μ' ἐβασάνιζεν ἡ περὶ Σοῦ σκέψις. Ὅταν δὲ ἡ εὐγενῆς Κυρία ἦλθε καὶ ἐγκατέστη ἐδῶ πλησίον εἰς τὴν ἐπαυλὴν της καὶ ὁ Φάλδνερ ἐζήτησε τὴν χεῖρά μου καὶ εἶδον ὅτι ἡ προστάτρια μου ἐθεώρει τὸ συνοικεσίον τοῦτο ὡς τὴν καλλίστην δι' ἐμὲ ἀποκατάστασιν — ἴσως δὲ καὶ τοῦτο, διότι πιθανὸν νὰ τῆς εἶχα γείνει πλέον βάρος — ἐσκέφθη ὅτι δὲν μὴ ἐπέτρεπεν αὐτῇ ἡ τύχη μου νὰ ἐλπίσω ἄλλην τινα εὐτυχίαν, συγκατένευσα εἰς ὅλα καὶ ἔγεινα σύζυγος τοῦ Φάλδνερ.“

„Κακόμοιρον πλάσμα! Σύζυγος αὐτοῦ τοῦ Φάλδνερ Σὺ ἀκριβῶς, ἡτις ἔχεις τόσα ἄβρα αἰσθηματα καὶ ἡδύνασο νὰ ἔχῃς δικαιοτάτην ἀξίωσιν πολὺ καλλιτέρας τύχης! Καὶ ὁμως ἔγενε· δὲν ἔμπορῶ, Ἰωσηφίνα μου, νὰ μείνω τώρα πλέον ἐδῶ· παρὰ πᾶσαν τὴν ἀγροικίαν του ἔτυχεν ἀπαξ νὰ ὀνομάσω αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον φίλον μου, τώρα δὲ φιλοξενούμαι

ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἔπειτα, κἂν ὅλοι αὐτοὶ οἱ λόγοι δὲν ὑπῆρχον, πάλιν δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀνήκῃς εἰς ἐμέ. „Μετὰ πόνου ἐξέφερον ὁ Φρέβεν τοὺς λόγους τούτους· ἐφίλησε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ὡραίας γυναίκος ἐκ φυσικοῦ τινος φόβου μήπως ἀτενίζων εἰς αὐτοὺς παραπεισθῇ ὑπὸ τῆς ὀδύνης, ἦν ἐξέφραζον. „Ἀχ, μίαν μόνην ἀκόμη ἡμέραν“, ἐφιδύρισεν ἐκείνη μετὰ τρυφερότητος· „μόλις τώρα Σ' ἐπανεύρον, καὶ μὲν, καὶ θέλεις εὐθὺς νὰ φύγῃς; Ὅθι φύγη καὶ πάλιν μαζὶ σου ἡ εὐτυχία μου διὰ παντὸς· πόσα ἔχω ἀκόμη νὰ ὑποφέρω· πρέπει τοῦλάχιστον τώρα ν' ἀποταμιεύσω ὀλίγας ἀναμνήσεις διὰ νὰ ἐκτρέφωμαι κατόπιν δι' αὐτῶν ἐν ἡμέραις δυστυχίας.“

„Ἄκουσον, Ἰωσηφίνα μου· θὰ τὰ ἐκμυστηρευθῶ ὅλα εἰς τὸν Φάλδνερ“, εἶπε μετὰ μικρὰν σκέψιν ὁ Φρέβεν, „θὰ ἐκθέσω τὰ πάντα εἰς αὐτόν, καὶ θὰ συγκινήθῃ· αὐτὸς βέβαια δὲν Σε ἀγαπᾷ, οὔτε Σὺ αὐτόν, καὶ διὰ τοῦτο εἶσαι δυστυχῆς. Αὐτὸς πρέπει νὰ Σε παραχωρήσῃ εἰς ἐμέ. Ἡ οἰκία μου δὲν εἶνε τόσον ὡραία ὅσον αὐτῇ ἡ ἐπαυλις· πρέπει πολλὰ καλὰ ν' ἀφήσῃς φεύγουσα ἐντεῦθεν· ἀλλ' ἂν ἤρχῃσιν παρ' ἐμοί, θὰ Σε εἶχα πάντοτε εἰς τὰ χεῖρα μου, θὰ ἦσο ἡ βασίλισσα τοῦ σπιτιοῦ μου καὶ ἐγὼ ὁ πρῶτος πιστὸς ὑπηρέτης σου!“

Ἡ Ἰωσηφίνα ἀνέβλεψε μετὰ πόνου εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἤρχισεν νὰ κλαίῃ δυνατὰ. „Ἄν εἶχομεν τὴν ἰδίαν θρησκείαν, θὰ ἦτο ἴσως καὶ τοῦτο δυνατόν, ἀλλ' ἐστεφανώθημεν ὡς καθολικοὶ καὶ μόνον ὁ θάνατος· μὴ πορὲν νὰ μᾶς χωρίσῃ. Ὡ, θεὸ μου, πόσους κἀμουν δυστυχῆς αὐτοὶ οἱ νόμοι! Ὅποια εὐδαιμονία νὰ ἦμαι πλησίον σου, ὅλοι μου αἱ φροντίδες νὰ ἀποβλέπωσιν εἰς Σέ, νὰ κρέμαμαι ἀπὸ τὰ βλέμματά σου καὶ καθε ἡμέραν νὰ Σοι ἀποδίδω διὰ τῆς ἀγάπης μου ἐν μικρότατον μέρος ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἔκαμες εἰς ἐμέ καὶ εἰς τὴν μητέρα μου!“

„Λοιπὸν διὰ παντὸς πρέπει νὰ χωρισθῶμεν“, ὑπέλαβεν ἐκείνος τεθλιμμένος· „μόνον αὐριον θὰ Σε ἴδω ἀκόμη, καὶ ἔπειτα θὰ χωρισθῶμεν.“

„Διὰ παντὸς!“ ἐφιδύρισε καὶ ἐκείνη στεναζούσα καὶ τὸν ἐσφιγξεν ἐπὶ τῶν χειλέων της.

„Λοιπὸν ἐδῶ εἶσαι, παληοβρῶμα!“ ἐξέφωνησεν αἰφνης τρίτος τις, ὅστις αἰφνης ἐπεφάνη παρὰ τὴν ἀναδενδράδα. Ἐκπληκτοὶ ἀμφότεροι εἶδον τὸν Φάλδνερ, ὅστις τρέμων ἐξ ὀργῆς καὶ ἀφρίων ἐκ λύσεως ἦτον ἔτοιμος νὰ καταφέρῃ εἰς τὸν ὡραῖον τράχηλον τῆς συζύγου τοῦ μαστίγιόν του. Ἐδραμεν ὁμως ὁ Φρέβεν καὶ παρεμβὰς ἀφῆρσεν αὐτὸ ἐκ τῶν χειρῶν του καὶ τὸ ἔρριψε μακρὰν. „Σὲ παρακαλῶ“, εἶπεν εἰς τὸν μανιώδη φίλον του, „μὴν κάμῃς ἐδῶ καμμίαν σκηνήν· οἱ ἀνθρώποι σου εἶνε εἰς τὸν κῆπον, καὶ θὰ ἀτιμάσῃς καὶ τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τὸ σπίτι σου, ἂν κάμῃς τίποτε.“

„Πῶς; πῶς;“ ἀνέκραξεν ἐκείνος, „εἴαν τάχα τὸ σπίτι μου νὰ μὴν ἀτιμάσθηκεν ἀρκετὰ μὲ τὴν ἀσχερὰν αὐτὴν γυναῖκα.“ Τότε ἐπέδειξεν ὁ Φάλδνερ καὶ χαρτίον τι, τὸ ὁποῖον ἐκράτει διὰ τῆς ἄλλης χειρὸς καὶ ἐξηκολούθησε: „νομίζεις, ὅτι δὲν γνωρίζω, Κυρία μου, τὸ γράψιμόν σου; δὲν εἶνε αὐτὸ ἐδῶ ἐρωτικὴ ἐπιστολὴ εἰς αὐτόν ἐδῶ τὸν κύριον γκαλάντην, αὐτὸν τὸν μυθιστορικὸν σου ἥρωα; Λοιπὸν ἐγὼ δὲν εἶχα τίμια γυναῖκα, ἐγὼ εἶχα γυναῖκα, τὴν ὁποίαν τοῦ λόγου σου, Κύριε, τὴν διεσκέδασες προηγουμένως, καὶ ὅταν

τὴν ἐχόρτασες ἡ εὐγενία σου, τότε ἔπρεπε ὁ τίμιός σου Φάλδνερ νὰ τὴν κάμῃ Κυρίαν μὲ τὸ ὄνομά του; Τότε καμάνεσαι ὅτι θὰ μ' ἐπισκεφθῆς τάχα καὶ ἔρχεσαι ἔσση μετὰ ἐξ ἡμέρας εἰς τὸν φίλον σου, διὰ νὰ κάμῃς μὲς' ἐστὸ σπίτι τοῦ τέτοια πράγματα. Ἀκριβὰ θὰ μὲ πληρώσῃς αὐτὸ σου τὸ φέροισι, παληάνθρωπε! Καὶ αὐτὴ ἡ ζητιάννα νὰ πάγῃ πάλιν μὲ τὸ φανάρι της καὶ τὸ πιάτο νὰ γυρνᾷ' ἐστὸς δρόμους ἢ νὰ ζῆσῃ ἀπ' τῆς ἀμαρτίας της. Τώρα, τώρα θὰ πῶ τοὺς ἀνθρώπους μου νὰ τὴν βγάλουν ἐξω μὲ τὸ ξύλο!“

XXXIII.

Ὁ ἀνωτέρας μορφώσεως τυχὼν ἀνθρώπος εἰς παρομοίας περιστάσεις ἔχει βεβαίαν τινὰ ὑπεροχὴν τῶν ἀξέστων καὶ μάλιστα ἐκ πάντων τινὸς παραφερομένων ἀνθρώπων, ὁτινες σπερδύνται πάσης πνευματικῆς ἐτοιμότητος καὶ ἀποροῦσι περὶ τοῦ ἀμέσους πρακτέου. Ἐν καὶ μόνον ἐπὶ τῆς Ἰωσηφίνας βλέμμα, ὡχρᾶς, ἀφάνου, πεφοβισμένης καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνακλιντροῦ ἐρειδομένης, ὑπέδειξεν τῷ Φρέβεν τί ἔπρεπε αὐτὸς νὰ κάμῃ. Προσέφερεν αὐτῇ τὸν βραχίονα καὶ τὴν εἰδήγησεν ἐκ τῆς ἀναδενδράδος εἰς τὴν ἐπαυλιν. Ἐξω φρονῶν τοὺς ἠκολούθει ὁ Βαρῶνος διὰ τοῦ βλέμματός· ἤθελε νὰ φωνάξῃ τοὺς ὑπηρέτας του διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλήν του, ἀλλ' ἐκρατήθη φοβούμενος μήπως ἐκτεθῇ περισσότερο. Ἐτρεξε λοιπὸν ἐπάνω εἰς τὴν αἰθουσαν τῆς ἐπαύλεως, ἔπου ἔκειτο ἡ Ἰωσηφίνα ἐπὶ ἀνακλιντροῦ κλαίουσα καὶ κρύπτουσα τὸ πρόσωπόν της μεταξὺ δύο προσκεφαλαίων, καὶ ὁ Φρέβεν ἴστατο πρὸ τοῦ παραθύρου ἀφηρημένος καὶ βλέπων ἀτενῶς πρὸς τὰ ἔξω. Βλασημῶν καὶ καταρώμενος περιέτρεχεν ὁ Φάλδνερ τὴν αἰθουσαν· καὶ τὸν ἑαυτὸν του κατηράτο, διότι συνέδεσε τὸν βίον του μὲ μίαν τοιαύτην ἀνήθικον γυναῖκα. „Δὲν θὰ ἔμπορῃ νὰ ὑπάρξῃ πλέον δικαιοκρασία εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ἂν δὲν κατορθώσω νὰ ἔσφορτωθῶ ἐγὼ αὐτήν!“ Ὅλα της εἶνε φέματα, καὶ τὸ βαπτιστικὸν της εἶνε πλαστογραφημένον· θέλησε νὰ κάμῃ τὸν ἑαυτὸν της ἀπὸ σημαντικῆς, εἴαν τὴν ἴδική μου τάχα, οἰκογένεια, ἐνῶ εἶνε μιὰ παληοζητιάννα· ὅχι, αὐτὸς ὁ γάμος εἶνε ἄκυρος!“

— „Αὐτὸ θὰ ἦτο τὸ καλλίτερον καὶ φρονιμώτερον ἀπὸ ὅλα“, ὑπέλαβε διακόψας αὐτὸν ὁ Φρέβεν· „αὐτὸ ὁμως ἐξαρτάται ἀπὸ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον θὰ τελειώσῃς αὐτὴν τὴν δουλειά, διὰ νὰ μὴν ἐκτεθῆς περισσότερο“

— „Γιὰ νὰ Σὲ πῶ, Κύριε“, ἀνέκραξε παρωργισμένος ὁ Βαρῶνος, „θέλεις καὶ νὰ με περιπαίξῃς ἀκόμη, ἀφου μὲ τὴν ἀνήκουστον αὐθάδειάν σου ἀτίμασες τὸ ὄνομά μου; Ἀρκεῖ νὰ ἔλθετε μαζὶ εἰς τὸ δικαστήριον καὶ δὲν θὰ χρειασθῶμεν ἄλλο τίποτε. Νὰ ἔλθετε μαζὶ!“

Ἡ Ἰωσηφίνα, ἐνοήσασα τοὺς τελευταίους τούτους τοῦ συζύγου της λόγους, ἠγέρθη καὶ ἐρίφθη εἰς τοὺς πόδας τοῦ μαινομένου Φάλδνερ ἐξορκίζουσα ὅλα εἰς αὐτὴν νὰ τ' ἀποδώσῃ· ἐπεκαλέσθη ὡς μαρτυρίαν τῆς ἰδίας της μόνης ἐνοχῆς καὶ τὴν ἐπιστολήν τὴν ὁποίαν ἐκράτει πρὸ στιγμῆς αὐτὸς εἰς χεῖράς του· ὠρίσθη ὅτι σήμερον τὸ πρῶτον ἔμαθεν ὁ Φρέβεν ποία ἦτο ἡ σύζυγος τοῦ φίλου του. Ἄλλ' αὐτὸς ὁ Φρέβεν προχωρήσας παρεκάλυσε τὴν ὑπερ αὐτοῦ μαστεῖαν τῆς εὐγενούς γυναίκος, ἀνήγειρεν αὐτὴν καὶ τὴν εἰδήγησεν εἰς ἐν κάθισμα. „Ἐγὼ τὴν συνήθειαν“, εἶπε ψυχρῶς πρὸς τὸν Βαρῶνον, „εἰς τοιαύτας ὑποθέσεις νὰ λαμβάνω ἐγκαίρως τὰ κατάλληλα μέτρα, καὶ Σὲ συμβουλεύω καὶ Σὺ νὰ κάμῃς τὸ ἴδιον. Πρὸ παντὸς ἄλλου ὁμως ἡ σύζυγός σου πρέπει ν' ἀφήσῃ τὸν οἶκόν σου, διότι δὲν ἐννοῶ

νὰ τὴν ἀφήσω ἐδῶ ἐν ἀπουσίᾳ μου, ὅτε καὶ δὲν θὰ ἔμπορῶ νὰ τὴν προφυλάξω ἀπὸ τὰς κακοποιήσεις σου.“

— „Βρὲ ἀδελφέ, Ἐσὺ, βλέπω, φέρνεσαι ἐδῶ· εἴαν νὰ ἦσο κύριος τοῦ σπιτιοῦ μου“, ὑπέλαβεν ὁ Φάλδνερ γελῶν ἐξ ὀργῆς· „ἀλλὰ βέβαια, ἔχεις δίκαιον, ἀπ' ἐδῶ ἡ Κυρία ἦτο προηγουμένως ἰδιοκτησία σου, αὐτὸ δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ ξεχάσω· καὶ ποῦ θὰ τὸ πᾶς τὸ ἀγγελάκι σου τώρα; Εἰς κανὲν πτωχοκομεῖον ἢ εἰς καμμίαν καλύβην, ὅπου νὰ ἔμπορῇ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἀκαλύτως τὸ ἐντιμὸν ἐπάγγελμά της!“

Ὁ Φρέβεν οὐδὲν κἂν προσέειχεν εἰς τοὺς μοχθηροὺς τούτους τοῦ Φάλδνερ λόγους. „Μήπως κατοικεῖ ἀκόμη ἐδῶ πλησίον ἡ εὐγενῆς ἐκείνη Κυρία, ἡτις Σᾶς παρέλαβεν ἄλλοτε ὡς ὀρφανὴν εἰς τὴν οἰκίαν της;“ ἠρώτησεν ὁ Φρέβεν τὴν Ἰωσηφίναν καὶ προσέθηκε: „Νομίζετε, ὅτι θὰ ἔμπορῆτε νὰ μείνετε ὀλίγας ἡμέρας τώρα παρ' αὐτῆς;“

— „Ναί, ἐκεῖ θὰ πηγαίνω“, ἐφιδύρισεν ἐκείνη.

— „Καλὰ λοιπὸν· καὶ ὁ Φάλδνερ θὰ ἔχῃ τὴν καλωσύνην νὰ Σ' ἐπιτρέψῃ νὰ πηγαίνῃς εὐθὺς τώρα μ' ἕνα ἀμάξι· ἐκεῖ νὰ περιμείνητε τί τέλος θὰ λάβουν τὰ πράγματα, ἂν θὰ πεισθῇ πόσον μᾶς ἠδίκησε καὶ τοὺς δύο, ἢ ἂν θὰ ἐπιμείνη θεωρῶν ἡμᾶς ἐνόχους καὶ ἀπαιτῶν νὰ χωρισθῆτε.“

XXXIV.

Ἡ Ἰωσηφίνα ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τῆς εὐεργετικῆς ἐκείνης Κυρίας· ὁ Φρέβεν εἶχε συμβουλεύσει αὐτὴν νὰ προφασισθῇ ὅτι ἀπλῶς ἐπήγαινε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν παλαιάν αὐτῆς προστάτριαν· αὐτὸς ἐν τῷ μεταξύ θὰ ἐφρόντιζε νὰ τὴν ἀνακοινώσῃ τὰς διαθέσεις τοῦ συζύγου της καὶ ἐπίστευε νὰ τὸν πείσῃ νὰ συμφιλιωθῇ πάλιν μὲ αὐτήν. „Ὅχι“, ἀνέκραξεν ἡ Ἰωσηφίνα ἐμπαθῶς ἐνῶ ἀνέβαινε εἰς τὴν ἀμάξαν, „δὲν θὰ πατήσω πλέον εἰς αὐτὸ τὸ κατώφλιον· διὰ παντὸς ἐγκαταλείπω αὐτὸν τὸν οἶκον. Πιστεύσατέ μοι, μία γυνὴ ἔμπορῇ πολλὰ νὰ ὑποφέρῃ καὶ ἐπὶ μακρὸν πλείστα ὑπέμεινα, καὶ πολλὰκις ἡ καρδιά μου ἤθελε νὰ διαρραγῇ, ἀλλὰ σήμερον θανασίμως μὲ προσέβαλε καὶ δὲν δύναμαι νὰ τὸν συγχωρήσω. Καὶ ἂν ἀκόμη ἤθελον ἀναγκασθῆ νὰ ἐπιστρέψω ἐκεῖ εἰς τὴν Γέφυραν τῶν Τεχνῶν καὶ νὰ παρακαλῶ τοὺς ἀνθρώπους νὰ μ' ἐλεήσουν, ἤθελον προτιμήσει τοῦτο, παρὰ ν' ἀνεχθῶ περὶ πλέον τὰς αἰκίας αὐτοῦ τοῦ ἀγροίκου ἀνθρώπου. Ὁ πατήρ μου ἦτο γενναῖος ἀξιωματικὸς τῆς Γαλλίας καὶ ἡ κόρη του δὲν πρέπει πλέον νὰ ταπεινοῦται ὡς θεραπευαῖς ἐνὸς Φάλδνερ!“

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς ἀτυχοῦς γυναίκος ἐτελείωσεν ὁ Φρέβεν μερικὰς ἐπειγούσας ἐπιστολάς καὶ κατεγίνετο ἤδη εἰς τὴν κατάταξιν τῆς μικρᾶς ὀδοποιρικῆς ἀποσκευῆς του, ὅτε εἰσῆλθεν ὁ Φάλδνερ εἰς τὸ δωμάτιον. Ἐκπληκτος ἠτένισε πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀναμένων νέαν ἀπὸ μέρους του ἐπίθεσιν καὶ φοβερωτέραν ἐκρηξίν τῆς ὀργῆς του. Ἀλλὰ παρὰ προσδοκίαν ἐκείνος εἶπε. „Ὅσον περισσότερο ἀναγινώσκω αὐτὰς τὰς ἀπαισίους γραμμὰς, τὰς ὁποίας σήμερον ἔδρον εἰς τὸ δωμάτιόν σου, τόσον καὶ πείθομαι ὅτι εἶσαι Σὺ ὅλος ἀθῶος εἰς αὐτὴν τὴν ἐλεεινὴν ἱστορίαν, δηλαδὴ ὅτι οὐδὲν ἐγίνωσκας πρότερον καὶ δὲν ἐγνώριζες τὸ άτομον τῆς γυναίκος μου. Αὐτὸ; ποῦ ἤυρα τὴν γυναῖκά μου εἰς τὰς ἀγκάλας σου, Σοὶ το συγχωρῶ, διότι βέβαια ἐκείνο τὸ πρόσωπον ἔπαυσε νὰ λογίζεται σύζυγός μου ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἔγραψεν τὴν ἀνόητον ἐκείνην πρὸς Σε ἐπιστολήν.“

— „Ἐνεκα τῆς παλαιᾶς γνωριμίας μου καὶ εἰς ἐμὲ εἶνε λίαν εὐχάριστον“, ἀπήντησεν ὁ Φρέβεν, „ἂν πράγματι οὕτως θεωρεῖς τὰ γενόμενα, διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὅπερ

και το κυριωτερον, λαμβάνω ευκαιριαν να ομιλήσω μετὰ Σου ήσυχως και φρονίμως περι τής 'Ιωσηφίνας. Και εν πρώτοις έχεις τον ήρωτάτον μου λόγον, ότι μεταξυ αυτης και εμού μέχρι σήμερα τον μεσημβριαν, ως ουδέ πρότερον, ουδέν συνέβη το δυνάμενον να θέξη την τιμήν της: αυτό, ότι ήτο δηλ. πτωχή, ότι ήναγκάσθη ποτέ να επικαλεσθή την βοήθειαν των ανθρώπων"

— "Οχι, πές καλλίτερα, ότι ήτανε ζητιάνα", ανέκραξεν ο Φάλδνερ ήρεθισμένος, "και νύχτα 'μέρα περιπατούσε 'ε' παύς δρόμους για να κερδίση χρήματα: εγώ και τότε 'μπόρουσα να κάμω πολυ καλά την γνωριμιαν της, αφοϋ

'ταιριάζαμε διόλου: ένας Βαρώνος και μία ζητιάνα δεν 'πάνε μαζί. Και τώρα εστη ευχαριστοϋμαι, ότι απ' την αρχή έκαμα, ότι μ' έλεγε το κεφάλι μου και την κακομεταχειρίσθηκα καθως την έπρεπε: δεν αξίζε διόλου καλλίτερα. Καλέ, εγώ πάντοτε το έλεγα, αυτη ή γυναίκα έχει μια πρόστυχιά επάνω της."

"Η αγροικία αυτη του Φάλδνερ εξηρέθισε τον νεανίαν: ήθελε να τον απαντήσει μετ' ίσης και αυτος πικρίας, αλλ' έκρατήθη θέλων να φανή χρήσιμος εις την 'Ιωσηφίναν. Κατώρθωσε δε να εξακολουθήση την ομιλιαν του μετα του Βαρώνου περι του άμεσως πρακτέου και οϋτω κατέληξαν

ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΓΟΡΑΖΟΝΤΕΣ ΣΚΕΥΟΣ.

μάλιστα εις την πρώτην εκείνην συγκινητικήν συνάντησίν Σας ήμην παρών. "Οχι, 'μπορω όλα να τα πιστεύσω όσα λέγεις, αλλα βλέπω όμως ότι ατιμάσθηκα: ή οικογένεια του Φάλδνερ και μία ζητιάνα δεν έπρεπαν διόλου μαζί!"

— "Αλλ' ο πατήρ της και ή μητέρα της ήσαν από καλήν οικογένειαν"

— "Παραμύθια και φευτιαις! 'Ετσι 'γελάσθηκα κ' εγώ! Κάθε γυναίκα του δρόμου 'μπορούσα κατ' αυτον τον τρόπον να πάρω μεσ' 'ε' στο σπίτι μου, άρκει να μ' εδειχνε ένα ψεύτικο βαπτιστικό."

— "Αυτό εγώ δεν το θεωρω πάρα πολυ σπουδαίο: το κυριωτερον από όλα εινε ότι Συ εϋθύς εξ αρχής μετεχειρίσθηες αυτην την γυναίκα ως υπηρέτριαν και όχι ως σύζυγον Σου: ήτον αδύνατον να Σε αγαπήση λοιπόν: δεν 'πρέπατε μαζί διόλου."

— "Αυτό καλά το είπες: υπελαβεν ο Φάλδνερ: "δεν

άμφότεροι εις το συμπέρασμα, όπως το πράγμα προσαχθή εις τα πολιτικά δικαστήρια και επιτευχθή ο χωρισμός επι τη όμολογία άμοιβαίας δυσμενείας. 'Εννοείται, ότι συμφώνως προς τα έθιμα της Καθολικής 'Εκκλησίας δεν ήδύναντο άμφότερα τα μέρη να συνάψωσι δεύτερον γάμον: αλλ' ή 'Ιωσηφίνα τουλάχιστον, καιπερ μετα δέους προσβλέπουσα εις άπελλι μέλλον, ουδέν εθεώρει οδυνηρότερον ειμή την παράτασιν των από μέρους του συζυγου της κακώσεων, ο δε Φάλδνερ, καιπερ εν τη μονώσει του ένιστε καταλαμβάνετο υπό τινος μεταμελείας, προσεπάθει και αυτος να εϋρη παρηγοριαν εις τας άσχολιας του και εις την ιδεάν, ότι ουδέεις είχε μάθει την καταισχύνην του, ότι δηλ. μία επάτις άμφιβόλου, κατ' αυτον, διαγωγής, κατώρθωσε να γείνη σύζυγός του.

[Εκ του γερμανικού.]

(έπεται συνέχεια.)

1. ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΕΓΓΕΛ. 'Εκ βερολιναίας φωτογραφίας (σελ. 65). Καθήκον, νομίζομεν, εκπληρούμεν καθιστώντες δια του παρόντος τυχούς γνωστήν εις τους ήμετέρους άναγνώστας την εικόνα του έλληνικωτάτου και διαπρεπούς λογίου 'Εδουάρδου 'Εγγελ. Αξιότιμος δε φίλος έγραψε χάριν τής "Κλειούς" σύντομον του βίου και των έργων του συγγραφούς των "έν 'Ελλάδι έαρινών ήμερών" έκθεσιν.

2. Ο ΓΟΥΤΕΜΒΕΡΓ ΔΕΙΚΝΥΩΝ ΤΩ ΦΟΥΣΤ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΕΝΤΥΠΟΝ ΧΑΡΤΗΝ (σελ. 69). Μεγίστην σημασίαν δια την πρόσδον του νεωτέρου πολιτισμού έχει ή υπό τής εικόνας αυτης παριστανόμενη στιγμή, καθ' ήν ο πατήρ τής τυπογραφικής επιδεικνύει τω φίλω του Φούστ το πρώτον τετυπωμένον φύλλον χάρτου. 'Ο Γούτεμπεργ έγεννήθη τω 1397 εν Μουγγουντία και από τής παιδικής του ηλικίας άφιερώθη εις την χρυσοποιαν, κατεργαζόμενος πολυτίμους λίθους και μέταλλα. Την τόσον εύεργετικήν δια την ανθρωπότητα εφεύρεσίν του έκαμεν εν τη γεννητειρά του πόλει τω 1448, άφ' ου επί πολλα έτη προηγουμένως είχαν έργασθή εν Στρασβούργω ως χρυσοποιός και μεταλλουργός. 'Εν τη ιδιαιτέρα του πατρίδι έσχετίσθη και προς τινα πονηρόν τοκογλόφον, 'Ιωάννην Φούστ ονομαζόμενον και πολλαίς συγγεόμενον προς τον Φάουστ τής παραδόσεως, ον έχει υπόθεσιν και το θεϊον του Γκαίτε δράμα. 'Ο Φούστ οϋτος ήν αδελφός χρυσοχού τινός εν Μουγγουντία, έλεγέντος άργότερον δημάρχου, και ένομιζετο υπό των συμπολιτών του ως ο εύπορώτερος κάτοικος τής "χρυσής" πόλεως.

Οϋτος εϋθύς εξ αρχής ένόησεν όποσα υλικά ύφελήματα ήδύνατο να πορισθή εκ τής νέας εφευρέσεως του Γούτεμπεργ και δεν έπαυε το κατ' αρχάς ένθαρρύνων και συνεχώς επισκεπτόμενος αυτον εν τω εργαστηρίω του. 'Ημέραν τινα λοιπόν του 1448 μετα πολλούς μόχθους ο Γούτεμπεργ κατώρθωσε να φέρη εις πέρας το πρώτον δοκίμιον και προσεκάλεσε τον Φούστ μετα τής θυγατρός του, όπως ιδωσιν αυτό. Και ιδού βλέπομεν εμπροσθέν μας ιστάμενον, ισχνόν και ώχρόν, τον μέγαν εφευρέτην τής εύεργετικωτάτης δια τον κόσμον τέχνης, εν δε τω προσώπω του αντικατοπτρίζονται οι άδιάκοποι άγώνες και αι θλίψεις, ως εδοκίμασεν εργαζόμενος και μοχθών ύπερ τής νέας επιστήμης, ο δε εύσαρκος Φούστ κάθηται αναπαυτικώς επί τής έδρας και μετα πονηρίας προσβλέπει τον έντυπον χάρτην, παρ' ου προσδοκώ αυτος να καρπωθή τα αποτελέσματα των ιδρώτων του Γούτεμπεργ. Μεθ' ήδονής βυθίζεται εις την παρατήρησιν αυτου, αλλα οι χαρακτηρισες του προσώπου και το στόμα του προδίδουσιν ανθρωπον πλεονέκτην και φιλήδονον, εν ω αι εύτραφεές χείρες στερεώς κρατούσι τον πολύτιμον θησαυρόν, ον αντιπροσωπεύει ο χάρτης. Μεταξύ δ' άμφωτέρων έποποδότητην ο δημιουργός τής εικόνας την χαρίεσαν μορφήν τής Χριστινης, θυγατρός του Φούστ και άργότερον συζυγου του Σαίφερ, ήτις πλήρης ένδιαφέροντος και αιδώας περιεργείας θαυμάζει την νέαν εφεύρεσιν του μεγάλου της συμπολίτου.

Τω 1452 ίδρυσεν ο Γούτεμπεργ το πρώτον τυπογραφείον δια των χρημάτων, άπερ τω εδάνεισεν επί ύπερόγκω τόκω ο φίλος του Φούστ και το πρώτον βιβλιον, όπερ έξετυπώθη εν αυτω ήν ή Biblia latina vulgata, ής εν αντίτυπον έπωλήθη τω 1873 εν 'Αγγλία άντι 80,000 φράγκων. Δεν ήτον όμως πεπωμένον ο Γούτεμπεργ ν' άρυσθή αυτος εκ τής τέχνης του ύφελήματα ουδέ να απολαύση τους καρπούς των πολυετών κόπων και μόχθων του. Μη δυνθεις εις την τεταγμένην προθεσίαν ν' αποδώση τα ύφειλόμενα, άπεξενώθη υπό του Φούστ του τυπογραφείου του, διάδοχος δ' αυτου εξέλεγη ο Σαίφερ, όμοτεχνος και σύζυγος τής Χριστινης, όστις όμως πολλας έπέφερε βελτιώσεις και περι την εκτύπωσιν και περι την επεξεργασίαν των τύπων. 'Αλλ' ο Γούτεμπεργ, ύποστηριζόμενος υπό άλλων ειλικρινών φίλων και αληθών έραστών τής θείας τέχνης του, ίδρυσεν έτερον τυπογραφείον και άφ' ου εξέδωκε βιβλία τινα άκόμη και έμόρφωσεν ικανούς και επιδεξιούς τεχνίτας, άπέθανε τω 1468.

3. ΟΙΚΕΙΟΤΗΣ. Εικών υπό 'Ροβέρτου Beysehlag (σελ. 73). 'Η χαριεστάτη αυτη εικών του γνωστου πλέον εις τους άναγνώστας μας καλλιτέχνου αποπνέει δλην την θυμηδιαν και την αυραν τής μαγευτικής και βεμβώδους έποχής του Βερθέρου. Κυανόχρους εινε ο ουρανός, οι καρποι των άγρών εϋωδιάζουν και ύπεράνω αυτων ίπανται αι ποικιλίστικτα πτερά φέρουσαι χρυσαλλιδες. 'Εν μέσφ τής ειδυλλιακής αυτης γαλήνης τής φύσεως παρουσιάζεται και μία άβροτάτη νεάνις, μόλις δεκαοκταέτις, φέρουσα επί του άκαλου της βραχιόνις καλαθίσκον, γέμοντα εύόσμων ρόδων. Προς το θελκτικόν τουτο πλάσμα ουδέμια βεβαίως χρυσαλλις διαστάζει να έμπιστευθή την τύχην και την ύπαρξίν της, και ιδού βλέπομεν την λαμπυρίζουσαν ψυχην πετώσαν επί του διαφανούς δακτύλου τής κορασίδος, όστις τόσον άπαστραπτει εις τας ακτίνας του θερινου ήλιου και τόσον εκπέμπει θερμόν άρωμα — ως αληθής κάλυξ εύώδους άνθους. 'Αλλα σιωπή! μη ή καχύποπτος και δειλή τρομάξη εκ του θορόβου και πετάξη.

4. ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΓΟΡΑΖΟΝΤΕΣ ΣΚΕΥΟΣ (σελ. 77). 'Εν τη αρχαία Κορίνθω βεβαίως άπειροι όμοίας φύσεως θα συνέβαινον σκηναί, διότι εκεί εξ άπάντων των άλλων τής 'Ελλάδος τόπων συνήρχοντο οι έμπορευόμενοι και έκαμνον τας συναλλαγάς των. 'Ο άγοραστής φαίνεται όλιγον δύστροπος και άπαιτητικός και θέλει το σκεϋός του μετα τής καλλονής να συνενώη και το προσόν τής εφθηνίας. 'Αλλ' ο καταστηματάρχης του καιρού εκείνου, όστις ουτε πολλούς ύπαλλήλους τρέφει ουτε μεγάλα ένοίκια θα πληρώνη ουτε φωταέριον πολυ θα δαπανά, δεν θα δυσκολευθή να ικανοποιήση πᾶσαν εύλογον άπαιτήσιν του πελάτου του και δια τουτο βλέπομεν αυτον μετ' ένδοτικου ήθους ακούοντα τας εξηγήσεις και τας παρατηρήσεις του προς αυτον άποτεινομένου.

Η μεγαλύτερα παραγωγή ζαχαρώδους γίνεται εν Γερμανία όπου και κατά τὸν 18ον ἤδη αἰῶνα ὑπῆρχον διάφορα καὶ σπουδαία ζαχαροποιεῖα. Κατωτέρω σημειούμεν τὰς χώρας ἐκεῖνας, ἐν αἷς κατασκευάζεται τὸ μεγαλύτερον ποσὸν ζαχαρώδους. Οἱ ἀστερίσκοι ὑποδηλοῦσι τὰς χώρας αἰτίνες παράγουσι ζαχαρὶν ἐκ κοκκινουγούλιων, ἐν ᾧ ἐν ταῖς λοιπαῖς αἰθάει τὸ ζαχαροκάλαμον.

Ἐτησία παραγωγή εἰς τόνους

*Γερμανία	606,000
Κούβα	520,000
*Αἰθιοπία	460,000
*Γαλλία	390,000
Ἀγγλικαὶ ἀποικίαι	340,000
*Ρωσία	249,000
Ἰάβα	190,000

Σπουδαῖος τις συγγραφεὺς καὶ διατριβογράφος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὁ Ἰωσήφ Joubert ἔγραψε ποτε περὶ τῶν ὁμοειδῶν του μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς. «Οἱ γάλλοι ὡς οὐδεὶς ἄλλος λαὸς ἐπὶ γῆς εἶνε ἐπιρροεῖς πρὸς τὴν τρέλλαν χωρὶς νὰ ἔχωσι τὰς φρένας των χαμένας. Μέθοδον καὶ κρίσιν δὲν ἔχουσιν, ἀλλ' ὁ κοινὸς των νοῦς τοὺς χειραγωγεῖ ταχύτερον καὶ ἀσφαλτέστερον τῆς συνέσεως καὶ ἐμβριθείας.» Περὶ δὲ τῶν Ἀγγλων ἔλεγεν ὅτι αὐτοὶ εἶνε τίμιοι δι' ἴδιον των λογαριασμῶν, ἀσυνείδητοι δὲ πρὸς ὄφελος καὶ χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς πατρίδος των. Ἐν τῷ ἐμπορίῳ, ἔξακολουθεῖ περαιτέρω λέγων, δύναται τις νὰ χαρακτηρίσῃ τὰς διαφόρους ἐθνότητας ὡς ἑξῆς: οἱ Ἰσπανοὶ εἶνε χρυσοῦχοι καὶ ἀδαμαντοπόλοι, οἱ Ἀγγλοὶ ἐργοστασιάρχαι, οἱ Γερμανοὶ χαρτοπόλοι, οἱ Ὀλλανδοὶ σιτέμποροι καὶ παντοπόλοι, οἱ δὲ Γάλλοι ἐμποροὶ ἀντικειμένων τοῦ συμφοῦ. Ἐν τῇ ναυτιλίᾳ οἱ μὲν πρῶτοι εἶνε εὐδαρτοὶ, οἱ δεῦτεροι δεῖλοι καὶ πεπειραμένοι, οἱ τρίτοι σοφοὶ καὶ λογίωτατοι, οἱ τέταρτοι ἐφευρετικοὶ οἱ δὲ τελευταῖοι βίφονόκονδοι. Καὶ ὁ μὲν Ἰσπανὸς ἰδιάζει ὡς δικαιοκτῆς ἐν δὲ πλοῦτον, ὁ δὲ Ἀγγλος ὡς πηδαλιούχος αὐτοῦ, ὁ Γερμανὸς ὡς ἔφορος τῆς εὐταξίας, ὁ Ὀλλανδὸς ὡς ναύτης, ὁ δὲ Γάλλος ne marche que pour son compte.

Ἐν τινι τῶν δημοτῶν ἀναγνωσμάτων του περὶ φυσιολογίας ὁ ἐν Ἐδιμβούργῳ πρό τιων ἐτῶν ἀποθανὼν καθηγητῆς καὶ διάσημος φυσιολόγος Fletcher ἠθέλησε ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ μακρὰ σιωπὴ εἶνε πολὺ βλαβερὰ εἰς τὴν υγίαν, ἐκίνησε δὲ τοὺς ἀμφοτέρους τοὺς εἰς γέλωτα, ὅταν ἀνέφερον ὅτι ὁ κυριώτερος λόγος, δι' ὃν αἱ γυναῖκες ζῶσι συνήθως μακρότερον βίον παρὰ τοὺς ἄνδρας, εἶνε ὅτι αὐταὶ ἠμιόουν περισσότερο τῶν ἀνδρῶν. Ὁ ἀμερικανὸς ἰατρός Dr. Busch συμφωνεῖ καὶ οὗτος πληρέστατα πρὸς τὴν γνώμην τοῦ ἀνωτέρω καθηγητοῦ καὶ συγχρόνως παρατηρεῖ, ὅτι ἡ φωνητικὴ μουσικὴ πρέπει πάντοτε νὰ θεωρεῖται ὡς ἐν τῶν κυριωτέρων στοιχείων τῆς ἀνατροφῆς τῶν νεανίδων, καὶ πιστεύει ἔτι ὁ λόγος, δι' ὃν αἱ νεαρὰ γερμανίδες σπανίως πάσχουσιν αἰμοπτυσίαν καὶ ἄλλα στήθια νοσήματα, εἶνε ὅτι ἄδουσι πολὺ καὶ ἐπομένως ἐκτελοῦσι δεόντως μίαν τῶν σπουδαιωτέρων λειτουργιῶν τοῦ ὄργανισμοῦ των.

Περὶ τοῦ πῶς ἐπωλήθη μία δολοφονία πάλιν μανθάνομεν ἐκ τινος ἐφημερίδος τῆς Νέας Ἰόρκης τὰ ἑξῆς: Ἐν ἔτει 1870 ἐπὶ τῆς θέσεως, ὅπου σήμερον ἐκτείνεται ἡ ἑξακισχιλίους ἀριθμοῦσα κατοικίους πόλις Ἀνισσον ἐν Ἀλαβάμᾳ, ἔκειντο μόνον δύο κλιβανοὶ. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἐμφυλίου πολέμου δύο ἐργολάβοι, ὀνομαζόμενοι Noble καὶ Tyler ἠγέρσαν ἀπὸν εὐτελεστάτου τιμήματος τοὺς δύο τοῦτους κλιβανούς καὶ μεγάλαν ἔκτασιν γαιῶν περὶ αὐτούς, ἴδρυσαν ἐργοστάσια, ἅτινα μετ' ὀλίγον μετεσχηματίσθησαν διὰ τῆς συρροῆς καὶ ἄλλων ἀνθρώπων εἰς πόλιν δολοφονίαν, θνήσκουσιν φυσικῶς εἰς τοὺς ἀνα ἠθρόντας ἐργοστασιάρχας. Τῇ 15 Ἰανουαρίου ἐνεστῶτος ἔτους ἡ πόλις αὕτη παρεωρήθη διὰ συμβολαίου εἰς ἑταίριαν κεφαλαίουχῶν ἀντὶ 30,000,000 φράγκων.

Ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ἐν Παρισίῳ ἀνελήθη ἑσχάτως περιέργως τις δίκη, καδ' ἦν κατηγορούμενος ἢ ὁ μαρκήσιος Βωαρναῖ, κατηγορὸς δὲ

ὁ κηπουρός Δυπονσέλ, ἐνάγων τον εὐγενῆ μαρκήσιον ὡς ἀνοούμενον νὰ πληρώσῃ τὸ μικρὸν ποσὸν τῶν 15 χιλιάδων φράγκων, ἅτινα τῷ ἔχρωται ἀπέναντι ἀνοδοεσμῶν τοῦ χοροῦ. Ὁ κηπουρὸς ἐν τῷ κατηγορίᾳ του εἶπε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «Πρὸς τὴν κυρίαν μαρκησίαν δὲν μοὶ ἐπιτρέπετο νὰ στελεῶ ῥόδα ἐκ τῶν συνήθων, ἢ οἰανδήποτε ἀνοδοεσμῶν ἐξ ἴων. Ἀνὰ πᾶσαν πρωΐαν ἤρχετο ἡ θαλαμηπόλος πρὸς ἐμέ, μοὶ ἔφερε δέγμα τῆς ἐνδυμασίας τῆς κυρίας της κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἀκριβῆς τὸ ἴδιον χρώμα ἔπρεπε νὰ φέρωσι καὶ τὰ ἄνθη, τὰ ὅποια ἐξίτετι Χάρν μιὰς ἀνοδοεσμῆς ὑακίνθων, τὴν ὅποιαν ἤθελε νὰ φέρῃ μετὰ τὸ ἡλιοτροπίου χρώμα ἔχον ἐνδυμῆς, ἠναγκάσθη μίαν ἡμέραν ἐπὶ ἑξ ἡμέρας νὰ τρέχω ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐφ' ἀμάξης, διότι ἐκ τῶν δωδεκα κλώνων, ὧν εἶχον ἀνάγκην, μοὶ ἔλειπον οἱ τρεῖς. Ὡς ἐκ θαύματος δὲ εὔρον ἐπὶ τέλους καὶ τοῦτους εἰς τὸ παράθυρον μιὰς βαπτρίας, ἥτις μοὶ τοὺς παρεχώρησεν ἀντὶ 80 φράγκων. Ἄλλοτε δὲ πάλιν χάριν μιὰς ἀνοδοεσμῆς ἐκ ῥόδων ἀπῆλθον μετὰ τὸ ταχὺ εἰς Νίκαιαν καὶ ἐκ τῶν ἐκεῖ εὐρισκομένων ἑξωτικῶν ἀνθέων συνέλεξα πᾶν ὅτι ἤμολε πρὸς τὸν ἰαπωνικὸν της ἱματισμῶν.» Εἰς τὴν δίκην ταύτην ἔλαβε μέρος καὶ αὐτὴ ἡ μαρκησία, ἥτις ὁμοῦ δὲν θεωρεῖ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ εὐσυνειδήτου κηπουροῦ ὑπερόγκως καὶ λέγει, ὅτι ὁ Δυπονσέλ πάντοτε ἐξετέλει τὰς παραγγελίας συμφώνως πρὸς τὰς εὐχὰς της. Κατὰ τὴν ἐτυμηγορίαν τῶν δικαστῶν ὁ μὲν μαρκησίας ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ τὰς 15,000 φράγκων, ἀντὶ δὲ τούτου ὁ Δυπονσέλ ἐπὶ λόγῳ τιμῆς ὑπεσχέθη μέχρι τοῦ Πάσχα νὰ προμηθεύῃ εἰς τὴν μαρκησίαν δωρεὰν ἅλα τὰ ἀπαιτούμενα ἄνθη.

Ὁ διευθυντῆς ἐνός τῶν σημαντικωτέρων συμρικῶν καταστημάτων τῆς Φραγκοφούρτης εἶχεν ἀποστείλει πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τῷ Αυτοκράτορι τῆς Γερμανίας μεταξωτῶν καὶ χρυσοποικίλιον κοιτωνίτην, καὶ παρεκάλε νὰ τῷ ἀποδοθῇ ὁ τίτλος «προμηθευτοῦ τῆς Αὐλῆς.» Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ πονηρὸς βιομηχανὸς ἔλαβε τὸ δῶρον του ὅπως ἐκ τοῦ ἐν Βερολίῳ αὐτοκρατορικοῦ Αὐλαρχείου συνοδευόμενον καὶ τὴν ἑξῆς λακωνικωτάτην παρατήρησιν: «Οἱ ἀπόγονοι τῶν Κοενζόλλερν δὲν φέρουσι κοιτωνίτας!»

Πρὸ τίνος εἶχε συναδρῶσθῃ ἐν ταῖς αἰδέουσαις τοῦ Ρουβινσταῖν ἐν Μόσχᾳ τὸ ἄνθος τῆς ἐκεῖ κοινωρίας, κυρία δὲ τινες δεσπόμενοι περιεργαζόμενοι τὸ λεῖψωμα τοῦ μεγάλου κυμβαλιστοῦ. Ἐπὶ τίνος τῶν πρῶτων σελίδων αὐτοῦ εἶδον πεπαλαιωμένην τινὰ καὶ κάκιστον φωτογραφικὴν εἰκόνα, παριστάσαν γέροντα Ἰουδαίου ἐκ Πολωνίας, ἐκ περιεργείας δὲ ἠρώτησαν τὸν οἰκοδεσπότην περὶ τῆς σημασίας της. Ὁ Ρουβινσταῖν ἀπήντησε μειδιῶν: «Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἔχει δι' ἐμὲ μεγάλην σπουδαιότητα καὶ εἶμαι πρόθυμος νὰ ἐξηγήσω τὸν τρόπον καδ' ὃν συνδέσθη ἀμοιβαίως Ἡμερὶν ἀκόμη νεαρῶτατος τὴν ἡλικίαν καὶ πρῶτην φορὰν εἶχον τολμήσει νὰ τοιχοκολλήσω εἰδοποίησιν ἐν τινι πολωνικῇ πόλει, ὅτι ἐμελλον νὰ παῖξω δημοσίᾳ. Ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἐκαθήμεν παρὰ τὸ ταμειῶν, ἀλλ' οὐδεὶς παρουσιάζετο ἄγοραστῆς εἰσιτηρίων εἰς τὸ κοντσερτόν μου, οἱ προδύοντες τὰ ἔλαμβανον δωρεὰν καὶ οἱ λοιποὶ κάτοικοι ἐφαίνοντο μὴ ἐνδιαφερόμενοι πάλιν περὶ ἐμοῦ. Αἰφνὴς βλέπω προσερχόμενον ἕνα γέροντα Ἰουδαίου, εὐτυχίσαντα πιδανῶς τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὰς ληψοδοσίας του, καὶ οὗτος, βίφας ἔμπροσθέν μου ἐν βούβλιον, εἶπε «Δός μοι ἡμίσειαν δωδεκάδα εἰσιτηρίων.» Αὐτὸς ἦτον ὁ πρῶτος πληρώσας ἀγοραστῆς μου καὶ αὐτὸς τόσον χάριν μοὶ εἶχε προξενήσει, ὥστε μετὰ τινος ἑτῆ ἐπιστρέψας εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην τὸν ἐφωτογράφησα ἰδίαις μου δαπάναις καὶ ἔκτοτε ὡς κειμήλιον φυλάσσω τὴν εἰκόνα του.

Ἐξ Ἀμερικῆς ἀνακοινοῦται ἡ ἀνακάλυψις νέου φαρμάκου κατὰ τῆς φθίσεως. Ὁ πρῶτος ἰατρός τοῦ ἐν Φιλαδελφίᾳ νοσοκομείου M'Laughlin λέγεται ὅτι δι' ἐνέσεων ἀνδρακμοῦ ἀερίου ἐθεράπευσε τριάντα ἀσθενεῖς πνεύσων πλέον τὰ λοιθία. Τὸ ἱαματικὸν τοῦτο καὶ θαυματουργὸν ἀέριον παρασκευάζεται κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον, περὶ ἧς ἑσχάτως καὶ καθηγητῆς τις ἐν Αὐδῶν ἐδημοσίευσεν ἰδιαιτέραν διατριβήν. Οἱ ἰατροὶ τοῦ ἐν λόγῳ νοσοκομείου ἅπαντες πιστεύουσι μετὰ πεποιθήσεως εἰς τὴν ἀσφάλῃ καὶ θεραπευτικὴν ἐνέργειαν τοῦ καινοφανοῦς τούτου φαρμάκου.

Ὁ Αυτοκράτωρ της Ρωσίας Ἀλέξανδρος ὁ Γ'. ἔδωκεν εἰς τὸν οὐγγρον ζωγράφον Μιχαὴλ Ζισὺ τὴν ἐντολήν νὰ εἰκονογραφήσῃ τὸ ἡμερολόγιόν του. Ἐν τινι ἐπιστολῇ πρὸς τινὰ ἐν Βουδαπέστῃ φίλον του ὁ ζωγράφος οὗτος περιγράφει τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν οὐσίαν τῶν ὑπὸ τοῦ Τσαρῶν γεγραμμένων ἀπομνημονευμάτων. Ἀπλοῦν καὶ ἀπερίττον εἶνε τὸ ὄφρος του καὶ ὁ μόνος ξένος στοιχισμὸς τῶν ὁδοπορικῶν περιγραφῶν του εἶνε αἱ πολλοὶ κατεσπαρμένοι σοβαροὶ καὶ ἐμβριθεῖς πολιτικαὶ παρατηρήσεις, ἐξ ὧν ὁ ζωγράφος εἰκάζει μετὰ πεποιθήσεως ὅτι ὁ μονάρχης της Ρωσίας εὐκρινῶς ἀγαπᾷ τὴν εἰρήνην καὶ ἐπιθυμεῖ τὴν διατήρησιν αὐτῆς.

Ἡ πρώτη ἐν Βρυξέλλαις καὶ εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν παράστασις τῆς Βαλκονίας τοῦ Βάγνερ ἐστέφη ὑπὸ πληρεστάτης ἐπιτυχίας. Ἄπαντα τὰ εἰσιτήρια εἶχον πωληθῆ πολλὰς ἡμέρας πρὸ τῆς προθεσμίας, παρέστησαν δὲ εἰς τὴν παράστασιν ἡ βασίλισσα τῶν Βέλγων, τὸ διπλωματικὸν σῶμα, ἅπαντες οἱ εἰδήμονες τῆς μουσικῆς ἐν Βελγίῳ καὶ οἱ ἀνατοικιστῆς ὄλων τῶν περιανῶν ἐφημερίδων, ὁ δούξ της Βρῆλλης, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Αἰμιλίου Ὠζιέ καὶ τοῦ Αέοντος Δελμπ καὶ ἀπειροπληθεῖς κυρία, φέρουσι τὰ πλέον ἐορτάσιμα αὐτῶν ἐνδύματα. Τὸ διὰ τῶν εἰσιτηρίων ἐμπόριον ὑπῆξε ζωηρότατον καὶ ἐπικερδέστατον, διότι αἱ μὲν ἀπλάτ θέσεις παρεχωροῦντο ἀντὶ 50 φράγκων, τὰ θεωρεῖα ἀντὶ 100, αἱ δ' ἔγγυς τῆς ὀρχήστρας κείμενοι ἔδρα ἀντὶ 120 καὶ 150 φράγκων. Ἡ ὀχέστρα ἀποτελούμενη ἐξ 120 μελῶν ἐξεπλήρωσε τὴν ἐντολήν της μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς ἐπιτυχίας καὶ ἀκριβείας, ὁ δὲ διευθυντῆς αὐτῆς Δυπὼν ἐπαξίως ἐπέσυρε ζωηρότατα χροροτήματα. Ὁ ἐνδουσιασμὸς τοῦ δημοσίου ἦτον ἀνάδεκτος καὶ οἱ γερμανοὶ, χαίροντες ἐπὶ τῇ ἐκδηλώσει ταύτῃ τοῦ βελγικοῦ λαοῦ ὑπὲρ τοῦ ἡμερονοῦς αὐτῶν μουσουργοῦ, ἐπιζήσουν ὅτι καὶ ἐν Παρισίῳ ἐπὶ τέλους δα ἐκτιμηθῶσι μίαν φορὰν τὰ ἔργα τοῦ Βάγνερ καὶ δα καταλάβουσιν ἐν ταῖς προγράμμασι τῶν ἐκεῖ μελοδραμάτων τὴν πρέπουσαν αὐτοῖς θέσιν.

Διὰ τὸ κτίριον τῆς νέας Σορβώννης τῶν Παρισίων ὁ ζωγράφος Rouvis de Chavannes ἐπεξεργάζεται ἤδη μεγάλην εἰκόνα ὠραμένην νὰ καλύψῃ τὴν ὀροφὴν τῆς ἐπισήμου αἰθούσης καὶ παριστάνουσιν ἐν συνόλῳ τὰ κατορθώματα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Τὸ κέντρον καταλαμβάνει ἡ ἀλληγορικὴ εἰκόνα τῆς Σορβώννης, πρὸ τῶν ποδῶν τῆς ὁποίας δύο πνεύ-

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

- Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Κλειῶς» ἀπεστάλησαν τὰ ἑξῆς βιβλία:
 - Αἱ Χῶραι τοῦ Παρελθόντος καὶ αἱ ἐσφαλμένοι τοποθετήσεως των ὑπὸ Σταύρου Μερτζίδου, ἰατροῦ. ἐν Ἀθήναις. εἰς 16ον. σελ. 1—140.
 - Πάκη καὶ Σάρωδρον. Μυθιστόρημα πρωτότυπον ὑπὸ Κ. Σ. Πέριβελ. Τόμος Δ'. καὶ τελευταῖος. Ἐν Ὀδησσῷ. 1886.
 - Τὰ κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς 50ετηρίδος τῆς ἐν Ἀθήναις Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρίας. 1886. σελ. 1—22.
 - Πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρίας τοῦ ἔτους 1885—1886. σελ. 1—58.
 - Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ ἐορτῇ τῆς 50ετηρίδος τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρίας ὑπὸ Γεωργίου Βιῶνῃ, ἐπόπου τῶν Σχολείων αὐτῆς. Ἐν Ἀθήναις. 1886. σελ. 1—96.
 - Ἡ ἀδελφὴ Μάρθα ὑπὸ Σπυρίδωνος Παγανέλη (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ἐβδομάδος»). Ἐν Ἀθήναις. 1886. σελ. 1—124.
 - Τὸ ἄστυον τῶν Θεῶν, ἥτις ἐντυπώσις ἐκ τοῦ Δωδεκαθέου τοῦ γλύπτου Γ. Βρούτου, ὑπὸ Ἰωάννου Μ. Δαμιέρογ. Ἐν Ἀθήναις. 1886. σελ. 1—64.
 - Ἐριώτος Ἡμέραι ὑπὸ Ἰωάννου Καμπούρογλου, μετὰ βιογραφικῶν σημειώσεων ὑπὸ Σ. Δὲ Βιάζη (Βιβλιοθήκη Ποιητῶν Ἀνδρόνως). Ἐν Ζακύνθῳ. 1886. σελ. 1—15.
 - Ὁ Ἀγωνιστῆς τοῦ 1821 ὑπὸ Σπυρίδωνος Κ. Παγανέλη (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ἐβδομάδος»). Ἐν Ἀθήναις. 1886. σελ. 1—17.
 - Λογοδοσίαι τοῦ πατριαρχικοῦ τῶν Ἱεροσολύμων Νοσοκομείου ἀνα-

ματα καταδέτουσι δόξνας. Ἐκ τοῦ βράγιου, ἐφ' οὗ κἀθηται ἡ Σορβώννη ἀναβρῆει ἡ πηγὴ τῆς ἐμπνεύσεως, ἥς τὸ ὕδωρ πίνει ἀπνευστὶ εἰς νεανίας, ἐν ᾧ ἕτερος προσφέρει εἰς γέροντα κύπελλον πλήρες τοῦ ζωογόνου τοῦτου ὕδατος. Περὶ τῶν ὁμίλων τοῦτον ἴστανται διάφοροι συμβολικαὶ μορφαὶ παριστάνουσαι δια τὰ εἶδη τῆς ποιήσεως. Ἡ ἀριστερὰ πλευρὰ εἶνε ἀφιερωμένη εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἱστορίαν. Καὶ ἡμὲν πρώτη φαίνεται ἀντιμαχομένη αἰωνίως πρὸς τὸν πνευματικὸν καὶ ὕλισμόν, παρ' αὐτὴν δὲ ἴστανται ἡ μορφὴ τῆς ἱστορίας, νέα ἐξάγουσα διδάγματα ἐκ τῶν ἀνακαφῶν, ἀς ἐπιχειροῦσιν ἄνδρες σοφοὶ καὶ πεπαιδευμένοι. Εἰς τὸ ἄκρον τῆς πλευρῆς ταύτης φαίνεται καὶ ἡ μορφὴ προσβύτου ἀποτεταρμένου καὶ ἀπέλιπδος, διότι αἱ νέα ἀνακαλύψεις ἐξεμείδενσαν ὄλην του τὴν σοφίαν καὶ ἐπιστημοσύνην. Τὸ ἀριστερὸν μέρος καταλαμβάνουσιν αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι. Ἐδῶ ἐκδέτουσι τὰ πλοῦτη καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν ἡ Βοτανικῆ, ἡ Γεωλογίᾳ καὶ ἡ Ὀρυκτολογίᾳ. Περαιτοῦται δ' ἡ εἰκὼν αὕτη διά τινος ἐμίλου νεανίων ὀρκιζομένων ν' ἀφιερῶσιν εἰς τὴν σπουδὴν καὶ θεραπείαν τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, ἥτις παριστάνεται δι' ἀγάλματος αἵροντος ὄλην τὸν πέπλον του, ἀλλὰ μὴ ἀποκαλύπτουτος τὸ πρόσωπόν του καδ' ὀλοκλήρην.

Ὁ γνωστὸς ἀρχαιολόγος τῆς Βιέννης καθηγ. Ὄθων Βένντορφ ἀνεκοίνωσεν ἑσχάτως τῇ αὐστριακῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιστημῶν ἐπιστολήν, ἀπευθυομένην πρὸς αὐτὸν ἐκ Σμύρνης παρά τινος ἐκεῖ διαμένοντος λογιῶ Γερμανοῦ, Μαρτίνου Σβάινστολ, ἐν ἧ ὅσος λέγει ὅτι ἠτύχησε κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ Καρόλου Χούμαν ν' ἀνακαλύψῃ παρὰ τὴν Μακρησίαν τὸ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου μνημονεύμενον ἄγαλμα, εἰς ὁ μετεβλήθη ἡ Νιδβή.

Ἐν τῶν ἔργων τοῦ διασημοῦ μελοποιῦ Ἰωσήφ Ταρτίνη φέρει τὸ ὄνομα ἡ Σονάτα τοῦ Διοβόλου, συνετέθη δὲ τῷ 1713 κατὰ τινὰ θερινὴν νύκτα, ὅτε ὁ μουσουργὸς κοιμώμενος εἶδε παράδοξον ὄνειρον. Καδ' ἴππους εἶχε παρουσιάσθῃ αὐτῷ ὁ διάβολος μετὰ τὸν βιολιὸν ἀνα χεῖρας, ἐφ' οὗ παρήγαγε μετ' ἀπαραιμύλου τέχνης δελκτικωτάτας καὶ ὄλος ἰδιορρυθμίας μελωδίας. Ἐξυπνήσας ἐνεθυμῆτο ὁ Ταρτίνης ὄλους τοὺς τόνους, ὅσους εἶχεν ἀκούσει κοιμώμενος καὶ ἀντιγράφας ἔδωκεν αὐτοῖς τὸ ὄνομα «ἡ Σονάτα τοῦ Διοβόλου».

- γνωσθεῖσαι ὑπὸ Ν. Σπυρίδωνος, Διδάκτορος τῆς Ἱατρικῆς καὶ Α'. ἱατροῦ. Ἐν Ἱεροσολύμοις. 1886. σελ. 1—21.
- Εἰκὼν ἐκ τῶν Συνόρων. Πόημα ὑπὸ Κωνσταντίνου Α. Παπάκη. Δ. Φ. ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. 1886. σελ. 1—36.
- Οἰκονομολογικὸν Ἐγχειρίδιον περὶ τοῦ φόρου ἐν γένει, περὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν φόρων, περὶ δημοσίας πίστεως, περὶ δανείων καὶ χρεωλυσίας, περὶ τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τῆς δικαιοδοσ. τοῦ κράτους, περὶ οἰκονομ. μεταρρυθμ. μετὰ Συμπληρωματ. Σημειώσεων καὶ Πινάκων ἱστορικῶν καὶ στατιστικῶν ὑπὸ Ἰωσήφ Garnier, μεθερμηνυθὲν ἐκ τῆς Δ'. αὐτοῦ ἐκδόσεως ὑπὸ Χρ. Ἀδ. Ζάππα, διδάκτορος τῆς Νομικῆς. Ἐν Βουκουρεστίῳ 1887. σ. 8ον. σελ. 1—655. Πωλεῖται ἀντὶ φράγκων μόνον 5.
- Die Aussprache des Griechischen. Ein Schnitt in einen Schulzopf von E. Engel. Gross 8°. broch. 2 M. 50 Pf. Verlag von Hermann Costenoble in Jena.
- Ἐτήσιον Ἡμερολόγιον χρονολογικῶν, φιλολογικῶν καὶ γεωλογικῶν τοῦ ἔτους 1887, τῆς συνεργασίας ἐγκρίτων λογίων ἐκδοθὲν ὑπὸ Κων. Φ. Σκόκου. Ἐν Ἀθήναις, 1886. Ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου σελ. 1—850.

Παρὰ τῶν ἀποστειλάντων ἡμῖν τὰ ἀνωτέρω βιβλία ζητοῦμεν συγγνώμην, ὅτι δὲν ἠδυνήθημεν ἐγκαιρῶς ν' ἀγγελλώμεν τὴν ἐκδοσιν αὐτῶν.

ΣΥΡΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Απο ημέρας εις ημέραν ήδη βλέπομεν πανταχού αναδύοντας τους τύπους, ος ο αυρισμός κατά τὸ θέρος τοῦτο δ' ἀκολουθήσῃ, καὶ ἐξ αὐτῶν δυνάμεθα νὰ προσκιάσωμεν τίνας ἀλλαγὰς δὴ ὑποστῆ κατὰ τοὺς προσεχέεις μῆνας, ἢ ποῦ δὴ δεῖξῃ ἐμμονὴν εἰς τὰ παλαιὰ καὶ παραδεδεγμένα. Ἐν ταῦτοις ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε παρατηρήσεων δύναται τις νὰ ἐξαγάγῃ τὸ συμπέρασμα, ὅτι καὶ κατὰ τὴν προσεχῆ ἑραμὴν τοῦ ἔτους ὡραν ὅσον ἀφορᾷ πρὸς τὸ εἶδος καὶ τὸ χρῶμα τῶν ἰασημάτων, ἐξ ὧν δὴ κατασκευάζονται τὰ ἐνδύματα, δὴ ἐπικρατήσῃ τὰ βαθυχρῶα καὶ τὰ μελαφά, τοῦτο δὲ μᾶλλον ἐνδυναμίζει ἀκούσιως τοὺς λόγους, οὗς ἐσχάτως ἐπίσημός τις τῆς Βιέννης ἰατρὸς ἐξήνεγκεν ἐνώπιον ἐκλεκτῆς καὶ πυκνῆς δημηγύρεως, ὁμιλῶν περὶ τῶν σφαλμάτων καὶ τῶν ἐλλείψεων τοῦ καθ' ἡμᾶς ἱματισμοῦ. Ἐν πρώτῃ μοίρᾳ σκοπὸν ἔχει τὸ ἐνδυμα νὰ προσφύλαττῃ τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ ἐκ τῶν ἔξω ψύχους καὶ ἀπὸ τῆς ὑπερβολικῆς θερμότητος τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, εἴτα δὲ νὰ παρακώλῃ τὴν ὑπερμετρον δαπάνην τῆς σωματικῆς θερμότητος χωρὶς ὅμως νὰ παρεμποδίσῃ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος καὶ τὴν ἐλευθέραν ἀναπνοήν, καὶ νὰ μὴ παραβλάπτῃ τὴν ὁμαλήν τοῦ σώματος ἡμῶν ἀνάπτυξιν. Ὁ ἀνδρῶπιος εἶνε θερμάστρα παράγουσα θερμότητα, τὸ δὲ ἐνδυμα εἶνε ὄργανον δι' οὗ ἐξομαλύνονται καὶ διαρρυθμίζονται αἱ αἰφνίδιαι καὶ ἀπτόμοι τῆς θερμικῆς μεταβολαί. Ἀλλ' ὁ κύριος τῆς θερμότητος κανὼν εἶνε ὁ μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐπὶ τοῦ σώματος ἐνδυμάτων ὄχη, καὶ διὰ τοῦτο προτιμότερα τῶν λεῖων εἶνε τὰ τριχωτά ὑφάσματα, ἐπειδὴ ἐντὸς αὐτῶν ὑπάρχει περισσώτερος ἀήρ συγκρατῶν τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἐπιεμπομένην θερμότητα. Ὅμοιος καὶ τὸ χρῶμα, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν θερμότητα, σπουδαῖον διαδραματίζει πρὸς ὅσον, αἱ δὲ κυρία παραβαίνουσι τὰ διδάγματα τῆς φυσικῆς, ἐνδύμενοι τὸ μὲν θέρος μελανὰ, τὸν χειμῶνα δὲ λευκὰ ἱμάτια. Κατὰ τῆς κυκλοφορίας δὲ τοῦ αἵματος ἀρχίζομεν ἀπὸ τοῦ θηλάζοντος βρέφους νὰ διαπράττωμεν ἐγκλήματα, διότι τοῦτο πολὺ σπαργανούται τῶσον σφιγτά, ὥστε νὰ μὴ δύναται πλέον ν' ἀναπνεύσῃ, οὐχὶ δὲ σπανίως συμβαίνει, θέλον ν' ἀπαλλαγῇ τῶν δεσμῶν τοῦ σώματός του, νὰ ξεσφραγίσῃ τὰ μέλη του. Κατὰ τὴν νεανικήν καὶ ἀνδρικήν ἡλικίαν μεγάλως ἀμαρτάνομεν κατὰ τῆς αἱματικῆς κυκλοφορίας φέροντες ὑπερμέτρως στενὰ περιλαίμια, ἐξ ὧν, ἐπειδὴ αἱ φλέβες τοῦ λαι-

μοῦ καταλήγουσιν εἰς τὸν ἐγκέφαλον, προκαλοῦνται συμφορήσεις κατὰ τὴν κεφαλὴν, εὐρύνοις τῶν αἱματοφόρων ἀγγείων, ἐπιστάξεις ἐκ τῆς ἐνός καὶ συνεχεῖς κεφαλαλγία. Τὰς πλείστας ὅμως βασάνους ὑποφέρει τὸ στήθος καὶ κατ' αὐτοῦ ἐπιχειροῦμεν πᾶν δ,τι θλασθῆν καὶ ἀσύμφορον πρὸς τὴν υγιείαν του. Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο κατὰ τῶν ἀνδρῶν δὲν ἔχομεν νὰ εἰπωμεν πολλά, αἱ γυναῖκες, ὅμως φέρουσιν ἅπαντα τὴν ἐνοχλήν, διότι χάριν ματαιαῖς φιλαρεσκείας μετέρχονται πᾶν μέσον, ὅπως καταστήσῃ τὸ κυριώτερον τοῦ ἀνδρῶπιου σώματος ὄργανον σαθρὸν καὶ ἀνίκανον πρὸς τακτικὴν καὶ κανονικὴν λειτουργίαν. Καὶ αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνίδες καὶ Ῥωμαῖαι ἐφυλάττον τὸ στήθος τῶν μετὰ μεγάλῃς ἐπιμελείας, ἀλλ' ἐν ᾧ προσεπάθον νὰ περικλείωσιν αὐτὸ μετὰ χάριτος δὲν ἐλημέθον ὅτι ἔπρεπε νὰ μὴ τὸ σφραβλώσωσιν ὀλοτελῶς. Κατὰ τὸν 16^{ον} αἰῶνα ἤρχισαν νὰ φέρωσιν σάνδαι ἐπὶ τοῦ στήθους, κατόπιν ἀντικατέστησαν ταύτας διὰ χάλυβος καὶ ἐξ αὐτοῦ παρήχθη ὁ σιγθῶδες τῶν ἡμετέρων χρόνων, ἀληθὲς βασανιστήριον ὄργανον, προκαλοῦν πλείστας ὄσας καὶ φοβερὰς ἀσθενείας τοῦ ἥπατος καὶ τῶν ὑπογαστρίων ὀργάνων. Τὰ ἱμάτια τῶν γυναικῶν ἔπρεπε ν' κατασκευάζωνται ἐξ ἐνός καὶ μόνου τεμαχίου ὑφάσματος, νὰ ᾖνε δηλαδὴ ἀπλά καὶ νὰ προσηλοῦνται ἐπὶ τοῦ σώματος κατὰ τὴν μασχάλην καὶ τὸ ἰσχίον, ὡς τοῦτο συνέβαινε εἰς τὰς Ἑλληνίδας τῶν ἀρχαίων χρόνων. Ὅμοιος καὶ ὡς πρὸς τὴν κόμμωσιν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν τῆς κεφαλῆς εἶνε πολλὰ σφάλματα περὶπτεοῦσιν αἱ γυναῖκες, διότι πρῶτον μὲν ἡ σφιγκτὴ περιδέσει τῆς κόμης τῶν ἐλαττοῦναι τὴν αὔξησιν τῶν τριχῶν, ἔπειτα δὲ αἱ πῖλοι τῶν κυριῶν καθίστανται ἀντικείμενα ἀξία γέλωτος, ὄντες σήμερον μὲν ὑπὲρ πᾶν μέτρον μεγάλοι, αἰθρὸν δὲ μικροσκοπικοὶ καὶ ὄσως ἀκατάλληλοι ὅπως καλύψωσιν πᾶν τὴν κεφαλὴν. Πάντων δὲ τούτων τῶν κακῶν αἰτία εἶνε, ὡς εἶπεν ὁ ἔμπειρος ἐκεῖνος ἐπιστήμων, οὐχὶ ἡ ἀγνοία, ἀλλ' ἡ ἀνοία καὶ ματαιοφροσύνη, ἧς ἐκυρίευσεν σήμερον ὄσας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας.

Ἡμεῖς ὅμως μὴ ἔχοντες ἄλλο καταλλήλοτερον νὰ παραδῶσωμεν σήμερον συρμικὸν ὑπόδειγμα, ἀρκοῦμεθα εἰς τὴν δημοσίευσιν ἐνός καινοφανοῦς εἶδος πῖλου, ὅσον ἀπὸ τινος αἱ γυναῖκες φέρουσι κατὰ προτίμησιν, ἕως ὅτου τὸν ἀντικαταστήσῃ διὰ τῶν κατὰ τὰς θερμὰς ἡμέρας ἀναποφύκτων ψιδίνων.

Πρὸς τοὺς νέους φίλους τῆς „Κλειῶς“ ἐπαναλαμβάνομεν λέγοντες ὅτι, ἐπειδὴ ἡ ἔκδοσις τοῦ ἡμετέρου φύλλου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἤρχισεν ὀλίγον ἐκπροθέδμως, τὰ καθ' ἑκαστα τεύχη δὴ ἐκδίδονται καὶ αὐτὰ ἐπὶ ὀλίγον ἀκόμη χρόνον βραδύτερον τῆς ἐν τῇ προμετωπίδι τῶν σημειομένης ἡμερομηνίας.

Γνωστοποιούμεν τοῖς ἐν Μανσοῦρᾳ καὶ τοῖς περὶ φιλοπόσεως συνδρομηταῖς ὅτι τὴν ἐκεῖ ἐπιστάσιαν ἀνέλαβεν ὁ φίλος κ. Γεώργ. Παπαν-

κολάου ἐν Μανσοῦρᾳ, χάριν δὲ τῶν ἐν Ζαγαζικῇ καὶ τοῖς περὶ φίλων ἡμῶν ἀνεδέχθη τὴν ἐπιστάσιαν τῆς „Κλειῶς“ ὁ ἐν Ζαγαζικῇ ἀξιότιμος κύρ. Νικ. Μπαρλής.

κ. Ι. Κ. Τζ. εἰς Καβάλλαν, Θ. Β. εἰς Κωνσταντινούπολιν, κ. Α. Δ. εἰς Βάρναν, κ. Σ. Σ. εἰς Βιέννην. Ἐληφθησαν καὶ Σὰς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Χρ. Π. εἰς Βαρύσιαν. Ἐληφθη καὶ ἡ τελευταία ἀποστολή. — κ. Κ. Ζ. εἰς Ἀδριανούπολιν. Ἡ συστημένη ἐπιστολή ἐφθασε, προσεχῶς δὲ δ' ἀπαν-

τήσωμεν ἱμῶν. Μυρίας εὐχαριστίας. — κ. Α. Μ. εἰς Ἀγγίλον. Συγχαίρομεν ἱμῶν ἀπὸ καρδίας. Ἐνεγράψαμεν τοὺς νέους συνδρομητάς. — κ. Γ. Ρ. εἰς Βραΐταν, κ. Α. Σ. εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Τὰ ἐλάβομεν καὶ Σὰς ἐκφράσομεν τὰς εὐχαριστίας μας. — κ. Νικ. Μπ. εἰς Ζαγαζικῇ. Τὸ ἀντίτιμον ἐλήφθη. Προσεχῶς δὴ σταλῶσι ταχυδρομικῶς. — κ. Α. Ν. Π. εἰς Σουλτανῶν. Σὰς ἐνεγράψαμεν καὶ Σὰς ἀποστέλλομαι. — κ. Α. Κ. εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἐληφθησαν καὶ ἐν βραχεὶ δὴ διαβιβάζομεν ἱμῶν σχετικὰς πληροφορίες.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Ἐδουάρδος Ἐγγελ (μετὰ εἰκόνας). — Φυσιολογία τοῦ ἐρυθημάτος (συνέχεια καὶ τέλος) ὑπὸ Ἀσκληπιάδου. — Αἱ ἐν Κύπρῳ Χριστιανικαὶ ἀρχαῖότητες (Ἀπόσπασμα ἀνεκδότου συγγραφῆς) ὑπὸ Χρ. Παπαδόπουλου, δικαστοῦ. — Ἡ Ἐπίτις (Ἀτήγημα. — συνέχεια). — Πινακοθήκη, ἥτις ἐρμηνεῖα τῶν εἰκόνων. — Πουκίλα. (Παραγωγὴ Ἰακκάρων. — Χαρακτηρισμὸς τῶν Γάλλων. — Ἡ φλυαρία καὶ τὰ τραγούδια βοηθητικὰ τῆς μακροβιότητος. — Πωλήσις βλοκλήρου πόλεως. — Περιέργως παριστανῆ διση). — Ἐπιστήμη καὶ καλλιτεχνία. (Εἰκονογραφημένα Ἀπομνημονεύματα τοῦ Τσαρού. — Τὰ μελοδράματα τοῦ Βάγγερ ἐν Βρυξέλλαις. — Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ἀγάλματος τῆς Νιόβης. — Ἀλληγορικαὶ εἰκόνας ἐν τῇ Σορβῶννῃ τῶν Παρισίων). — Βιβλιοθήκη. — Συρμικὴ ἐπιθεώρησις (μετὰ εἰκόνας). — Μικρὰ Ἀλληλογραφία.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ. Ἐδουάρδος Ἐγγελ. Ἐκ βερολιναίας φωτογραφίας (σελ. 65). — Ὁ Γούτεμπεργερ δεικνύων τῷ Φούστ τὸν πρῶτον ἔντυπον χάρτην (σελ. 69). — Οἰκιστής. Εἰκὼν ὑπὸ Ῥοβέρτου Beyschlag (σελ. 73). — Ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀγοράζοντες σκεῦος (σελ. 76).

Ἐκδότης Π. Α. ΖΥΓΟΥΡΗΣ.

Τύπος Βάρ & Hermann, ἐν Λειψίῳ. — Χάρτης ἐκ τῆς Neue Papiermanufaktur ἐν Στρασβούργῳ. — Μηλάνη Fry & Seuing, ἐν Λειψίῳ.